

GENCİNE

Klâsik Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi

Cilt: 3 Sayı: 5 Yıl: 2023 & Volume: 3 Issue: 5 Year: 2023
www.gencinedergisi.net

VATİKAN NÜSHASINA GÖRE YÛNUS EMRE DİVÂNİ'NİN DİL VE İMLA ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE BAZI TESPİTLER ACCORDING TO VATICAN COPY SOME DETECTIONS ON LANGUAGE AND SPELLING FEATURES DİWÂN OF YÛNUS EMRE

Ayberk KURTGEL*

Öz

Ettore Rossi 1953'te, Yûnus Emre Dîvânı Vatikan nüshasının varlığından Vat. Turco 226 künnye bilgisiyle ilk kez söz etmiştir. Eser, Hicrî 1038'de (Miladî Ocak/Şubat 1629) tamamlanmıştır. Yazmanın temellük kaydında, Yûsuf bi-Hekimbaşızâde ve musahhîh olarak da 'Abdu'l-fakîr es-Seyyid Muhammed Ma'sûm 'Alîzâde'nin adı yer almaktadır. Ortadaki silik kısımda ise Muhyiddîn [es-]Seyyid 'Abdülkâdirü'l-Geylânî yazmaktadır. Bu çalışmada, Yûnus Emre Dîvânı Vatikan nüshası, yalnızca dil ve imla özellikleri bakımından ele alınmıştır. Değerlendirmeye alınan beyitler öncelikle, büyük oranda benzerlik gösterdiği nüshalardaki beyitlerle karşılaştırılmıştır. Ele alınan özellikler; Sözcük ve Sözcük Öbeklerindeki Yazım Farklılıkları, Sözcük ve Sözcük Öbeklerindeki Harekeleme Farklılıkları ve Arapça ve Farsça Sözcüklerdeki Kısa ve Uzun Ünlülerin Yazımındaki Farklılıklar olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir. İncelemelere göre; Sözcük ve Sözcük Öbeklerindeki Yazım Farklılıkları 101, Sözcük ve Sözcük Öbeklerindeki Harekeleme Farklılıkları 12 ve Arapça ve Farsça Sözcüklerdeki Kısa ve Uzun Ünlülerin Yazımındaki Farklılıklar ise 9 madde altında toplanmıştır. Dil ve imla özellikleri haricinde nüshada, Yûnus Emre'den başka; Kâsım, Delü, İzzeddinoğlu, Âşık Yûnus, İlyâs, Halvetî, Hâce Aksaraylı, Ra'nâ, Abdî, Mahmûd, Kaygusuz Abdâl, Keşfi, Cemâlî ve Azîz Mahmûd Hüdâyi gibi şairlerin de şiirlerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra,

* Arş. Gör., Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, akurtgel@ohu.edu.tr

69a'dan 139b'ye kadar bazı şiirlerin aynı; 51a'dan 155b'ye kadar ise birtakım şiirlerin diğer nüshalardakilerden farklı olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yunus Emre, Divan, Vatikan Nüshası, Tasavvuf, Dil ve İmla, Ettore Rossi.

Abstract

Ettore Rossi in 1953, mentioned Yûnus Emre Dîvânı Vatican copy for the first time imprint information with Vat. Turco 226. The work was completed in Hijri 1038 (Gregorian January/February 1629). In the seizin record of the manuscript, there is located the name of Yûsuf bi-Ĥekîmbaşızâde and also the name of 'Abdu'l-faķîr es-Seyyid Muĥammed Ma'sûm 'Alizâde is mentioned as a corrector. In the faint part in the middle, it is written Muĥyiddîn [es-]Seyyid 'Abdülkâdirü'l-Geylânî. In this study, the Vatican copy of Dîvân of Yûnus Emre is discussed only in terms of language and orthographic features. The couplets that were evaluated were firstly compared with the couplets in the copies with which they were highly similar. Considered features were examined under three titles as Spelling Differences in Words and Phrases, Vowel Point Differences in Words and Phrases, and Differences in Spelling of Short and Long Vowels in Arabic and Persian Words. According to the reviews; Spelling Differences in Words and Phrases 101, Vowel Point Differences in Words and Phrases 12, and Differences in Spelling of Short and Long Vowels in Arabic and Persian Words are grouped under 9 items. Except for language and spelling features, in the copy, other than Yûnus Emre; It has been determined that the poems of poets such as Kâsım, Delû, İzzeddinoĝlu, Âşık Yûnus, İlyâs, Halvetî, Hâce Aksaraylı, Ranâ, Abdî, Mahmûd, Kaygusuz Abdâl, Keşfi, Cemâlî ve Aziz Mahmûd Hüdâyi also took place. Besides, some poems from 69a to 139b are the same; From 51a to 155b, it was found that some poems were different from those in other copies.

Keywords: Yunus Emre, Diwan, Vatican Copy, Sufism, Language and Spelling, Ettore Rossi.

Giriş

Yûnus Emre'nin gazellerini ve ilahilerini içeren Dîvân'ı, 1302 ve 1320'de taşbasma olarak yayımlanmıştır. Yûnus Emre'nin ilahileri, Anadolu ve Rumelî'nin her yerine yayılarak halk arasında uzun yıllar yaşamıştır. Bu nedenle, Dîvân'ının nüsha sayıları da oldukça artmıştır (Köprülü, 1976: 287). Köprülü'ye göre Yûnus Emre'ye ait en eski metin, Mulbahlî'nin yayımlanmış olduğu ilahilerdir. Bu metinler XV. yüzyılın ilk yarısına aittir. Mulbahlî'nin yayımından sonra, Eğridirli Hacı Kemal'in Yûnus Emre'ye dayandırdığı birkaç ilahi de en eski metinler arasında sayılabilir. Eğridirli Hacı Kemal'in 1415-1416'da tertip ettiği Câmîu'n-Nezâ'ir adlı eserde, Yûnus Emre'ye ait birçok şiir bulunmaktadır (1976: 288-289).

Çeşitli zamanlara ait birçok mecmuada, Yûnus Emre adına kayıtlı birçok şiir mevcuttur. Bu bizlere, Yûnus'un dîvân tertip etmek gibi bir kaygısı olmadan şiir söyleme arzusuna sahip olduğunu göstermektedir. Elde güvenilir eski bir nüshanın olmamasından dolayı, Yûnus Emre'ye ait olan şiirlerin toplanması ve tespit edilmesi hayli zorlaşmıştır (Köprülü, 1976: 289-290).

Şinasi Tekin, Yûnus Emre Dîvânı tertibine ilişkin en eski tarih olarak 1307 yılını göstermektedir (Tatçı, 2013). Birçok nüshası bulunan Dîvân'ın en eskisi IV. yüzyıla

kadar gitmektedir. Bu nüshalardan Ritter nüshası XIV. yüzyıl, Raif Yelkenci nüshası XIV. veya XV. yüzyıl, Fatih nüshası tahminen XV. yüzyıl, Yahya Efendi ve Nuruosmaniye nüshası ise XVI. yüzyıla aittir (Tatçı, 2013). Yûnus mahlaslı birçok şair olduğundan Yûnus Emre'nin şiirleri başka şairlerin şiirleriyle karışmıştır. Dîvân yazmalarında birçok şiirin birbirine karışması, istinsah edilirken beyitlerin yerlerinin değişmesi ve bazı şiirlerin bölünmesi, tam bir dîvânın ortaya çıkmasına engel teşkil etmiştir. Âşık Yûnus'un ve Yûnus Emre'nin şiirleri de bu yüzden birbirine karışmıştır (Tatçı, 2013).

Dîvânların haricinde mecmua ve cönklerde de Yûnus Emre'nin şiirlerine rastlanmaktadır. II. Murad devrinde Türklere esir düşen György (Georg) adlı bir Macar tarafından 1480 tarihli *Tractatus* adlı yazmada, Yûnus mahlaslı iki ilahi kaydedilmiştir (Tatçı, 2013). Yûnus Emre'nin Dîvân'ındaki şiirler ana hatlarıyla; ilahi, nutuk ve nefes türlerinden oluşsa da münâcât, na't, istişfâ, Mi'râciyye, nasihatnâme, vücûdnâme, yaşnâme, baharnâme ve lügaz türlerinden de şiirlerin olduğu görülmektedir (Tatçı, 2021: 225).

Yûnus Emre Dîvânı'nda, hem aruz hem de hece vezniyle yazılmış şiirler mevcuttur. Aruzla yazdığı şiirlerde, aruz vezninin Türkçeye yeni uygulanmaya başlamasından birtakım kusurlar görülmektedir. Hece ile yazdığı şiirlerde ise hece veznini başarılı bir şekilde kullandığı görülmektedir (Babacan, 2013, 42).

1. Yûnus Emre Dîvânı Nüshaları

1.1 Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Bölümü, 3889

Fatih nüshası, Dîvân-ı Yûnus Emre adıyla anılmaktadır. Nüsha'nın istinsah tarihinin XV. yüzyıl olduğu öngörülmektedir (Gölpınarlı, 2010: XLIX; Tatçı, 1990: 1). Müstensihi bilinmemektedir. Harekeli nesihle kaleme alınmıştır. Yazmanın cildi; kahverengi meşin, şemseli ve zencireklidir. 1-21. sayfalar arası tezhiplidir. Söz başlıkları mavi, cedvel ve mısra sonlarındaki duraklar ise yaldızlıdır (Tatçı, 1990: 1).

1.2 Karaman Nüshası

Dîvân-ı Yûnus Emre adıyla bilinmektedir. Raif Yelkenci nüshası ile ortak özellikler barındırmaktadır. Mustafa Canpolat nüshasıyla ise tıpatıp aynıdır. Nüsha; Fuad Köprülü, Cahit Öztelli, Şahabettin Tekindağ, Âmil Çelebioğlu ve Mustafa Tatçı tarafından XIV. yüzyıla; Abdülbaki Gölpınarlı tarafından ise XVIII. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Müstensihi belirsiz olup harekeli nesihle kaleme alınmıştır. Ciltsiz ve tezhipsizdir (Tatçı, 1990: 2).

1.3 Yahya Efendi Nüshası (Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü, 3480)

Yazmanın adı, Dîvân-ı İlâhiyât-ı Yûnus Emre'dir. İstinsah tarihinin XVI. yüzyıl olduğu öngörülmektedir (Gölpınarlı, 2010: XLIX; Tatçı, 1990: 3). Müstensihi belirsizdir. Yazı tipinin çoğunluğunu şikeste ta'lik oluşturmaktadır. Yazmanın bunun dışında birçok yazı tipiyle de kaleme alındığı görülmektedir. Arka yüzü meşin olmakla birlikte üst tarafının kabı siyah bezden oluşmaktadır. Eserin sonunda 105a'dan itibaren, "Çık dum erik dalına" şathiyesinin şerhinin yapıldığı görülmektedir (Tatçı, 1990: 3).

1.4 Nuruosmaniye Kütüphanesi, 4904

Nüsha, Câmîü'l-Meânî'nin içinde yer almaktadır. İstinsah tarihi Şaban 940'tır (1533/1534)¹ (Uzun, 1993; Tarih Çevirme Kılavuzu, 2022). Kim tarafından istinsah edildiği bilinmemektedir. İnce ta'lik yazıyla kaleme alınmıştır. Kahverengi, yumuşak meşin mahfazalı olarak ciltlenmiştir. Yazmanın söz başlıkları kırmızı olmakla birlikte başlıkları; tezhipli, yaldızlı ve cedvellidir. Eser, 315b'de sona ermektedir. 172b-195a varakları arasını, Yûnus Emre'nin Risâletü'n-Nüşhiyye'si ve Divân'ı oluşturmaktadır. Nüsha, Avusturya ve Çorum nüshalarıyla benzerlik göstermektedir (Tatçı, 1990: 4-5).

1.5 Bursa İl Halk Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, 882

Mecmû'atü'l-Eş'âr'ın içindedir. XV. yüzyılda istinsah edildiği tahmin edilmektedir. Müstensihi bilinmemektedir. Harekeli nesih kırmasıyla kaleme alınmıştır. Ciltsizdir. Kırmızı kaplı filigranlı esmer kağıt üzerine yazılmıştır. Mecmû'a, Şeyyad Hamza'nın ve Şemsî'nin şiirlerini de içermektedir. Nüşhada, Yûnus Emre'ye ait 115 şiir mevcuttur. Yazmanın başından sonuna kadar birtakım eksiklikler görülmektedir (Tatçı, 1990: 5).

1.6 Avusturya (Viyana) Nüşhası

Divân-ı Yûnus Emre adıyla anılmaktadır. İstinsah tarihi H. 1241'dir (M. 1825/26) (Tarih Çevirme Kılavuzu, 2022). Kim tarafından istinsah edildiği bilinmemektedir. Mikrofilmli Flügel kataloğundan getirilmiştir. Yazı tipi nesihtir. 1-33. sayfalar arasında ilahiler yer almaktadır. 44. sayfada, "Çık dum erik dalına" şathiyesi bulunmaktadır (Tatçı, 1990: 7).

1.7 Murad Molla Kütüphanesi Nüşhası

Yazmanın adı Divân'dır. H. 1248 (M. 1832/33) yılında istinsah edilmiştir. Müstensihi, Kırmımlı Hasan Abdülcemil Hâmûşî'dir. Ta'lik kırması yazı tipiyle kaleme alınmıştır. Yazmanın cilt kenarları meşin, kağıdı ise aharlıdır. Cildin üstü ebrû kaplıdır ve miklep bulunmaktadır (Babacan, 2013, 65).

1.8 Raif Yelkenci Nüşhası

XIV. veya XV. yüzyılda istinsah edildiği düşünülmektedir. 182 şiir içermektedir. Nüşhanın, Mustafa Canpolat'ın kütüphanesinde fotoğrafları bulunmaktadır (Tatçı, 2021: 206). Kağıt, imla ve yazı bakımından Fatih nüshasıyla benzerlik göstermektedir (Babacan, 2013, 61).

1.9 Hacı Bektaş Nüşhası

Müstensihi Muhammed b. Bostanî'dir. Nüşhanın H. 890/M. 1485'te istinsah edildiği bilinmemektedir. Barak Baba Risalesi ve Kemal Ümmî'den şiirler içeren yazma, Yûnus mahlaslı 40'a yakın şiir ihtiva etmektedir. Yûnus'un ilahileri 10b-17b arasında yer almaktadır. Cildi yeşil bez kaplı ve mikleplidir. 1b'de bir mühür mevcuttur. Bu mühürde eserin, Vakf-ı Hacı Bektaş-ı Velî'ye ait olduğu belirtilmektedir (Tatçı, 2021: 206-207; Babacan, 2013, 62).

¹ Tatçı'nın ve Gölpınarlı'nın çalışmasında tarih 1540 olarak hesaplanmıştır (1990: 4; 2010: L).

1.10 Çorum İl Halk Kütüphanesi, 2157

Nüshanın adı Dîvân-ı Yûnus Emre'dir. Müstensihi belirsizdir. Cildi kırmızı meşindir. Ser levhaları yaldızlı ve kaba nakışlıdır. Kağıt özelliği saykallı ve filigranlıdır (Tatcı, 2021: 207; Babacan, 2013, 62).

1.11 Mustafa Canpolat Nüshası

Dîvân-ı Yûnus Emre adıyla bilinmektedir. Müstensihi belirsizdir. İstinsah tarihinin XVII-XVIII. yüzyıllar olduğu düşünülmektedir. Nüshanın başında birkaç yaprak eksiktir. 1a-40a arasında Yûnus'un şiirleri yer almaktadır. Bunun yanı sıra, Mustafa Halvetî El-Çerkeşi'nin de tasavvufla ilgili bir risalesi bulunmaktadır. Yazma, Karaman nüshasıyla aynı olmakla birlikte Raif Yelkenci nüshasıyla oldukça ortak özellikler barındırmaktadır (Tatcı, 2021: 207; Babacan, 2013, 63).

1.12 Ritter Nüshası

Nüsha Almanya, Marburg (Staatsbibliothek) Ms. Or. Oct. 2575'te kayıtlıdır. Min Kelam-ı Kıdvetü'l-Vasilin Yûnus Emre adıyla bilinmektedir. İstinsah tarihi tahminen XIV. yüzyıldır. Müstensihi belirsizdir. Nüshada Saîd Emre'nin 15 şiiri kayıtlıdır (Tatcı, 2021: 206; Babacan, 2013, 63-64).

1.13 Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi Nüshası, 376

Dîvân-ı Yûnus Emre adıyla kayıtlıdır. İstinsah tarihi tahminen XVI. yüzyıldır. Nesih yazıyla kaleme alınmıştır. Tertip ve imla yönünden Fatih nüshasına benzemektedir (Tatcı, 2021: 207; Babacan, 2013, 64).

1.14 DTCF Kütüphanesi Nüshası

H. 988/M. 1588'de Mustafa Dede tarafından istinsah edilmiştir. Yazma, Fatih nüshasıyla benzerlik göstermektedir (Tatcı, 2021: 207; Babacan, 2013, 64).

1.15 Mısır (Kahire) Nüshası

İlahiyat-ı Yûnus Emre olarak bilinmektedir. H. 1184/M. 1770'te Hüseyin Zâhid tarafından istinsah edilmiştir. Toplam 56 varaktır (Tatcı, 2021: 207; Babacan, 2013, 65).

1.16 Yapı Kredi Bankası-Sadberk Hanım Kütüphanesi Nüshası: Yz. Nu: 339. 74 yapaktır (Tatcı, 2021: 207).

1.17 Yapı Kredi Bankası-Sadberk Hanım Kütüphanesi Nüshası: Yz. Nu: 166, 140 varaktır (Tatcı, 2021: 207).

1.18 Türk Dil Kurumu Kütüphanesi Nüshası: Yz. Nu: 73 (Tatcı, 2021: 207).

1.19 Konya Belediyesi İzzet Koyunoğlu Şehir Müzesi Kütüphanesi Nüshası: Yz. Nu: 13650, 122 sayfadır (Tatcı, 2021: 207).

1.20 Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü Nüshası: Nu: 3794, 110 sayfadır (Tatcı, 2021: 207).

1.21 Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü Nüshası: Nu: 2292, 109 sayfadır (Tatcı, 2021: 207).

1.22 Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Bölümü Nüshası: Nu: 1295, 133 sayfadır (Tatcı, 2021: 207).

1.23 Milli Kütüphane Yazmaları 70/1. (Tatcı, 2021: 207).

1.24 Milli Kütüphane Ankara Genel Kütüphanesi Yazmaları 26. (Tatcı, 2021: 207).

1.25 Mecnûa-i Eş'âr: Ankara Milli Kütüphane FB. 442. (Tatcı, 2021: 207).

1.26 Mecnûa-i Eş'âr: Ankara Milli Kütüphane A. 204. (Tatcı, 2021: 208).

1.27 Mecnûa: Selimağa Kütüphanesi Kemankeş Bölümü Yazmaları Nu: 316 (Tatcı, 2021: 208).

1.28 Mecnûa: Koç Üniversitesi Kütüphanesi Yazmaları Mecnûa, Nu: 102 (Tatcı, 2021: 208).

1.29 M. Fatih Köksal Nüshası

Nüsha, Köksal'ın şahsi kütüphanesindedir. Ta'lik hat ile yazılmıştır. 60 yaprakтан oluşmaktadır. Yazmada 174 ilahi mevcuttur. Köksal bu ilahileri daha önceki şiirlerle mukayese ederek 17 tanesinin mevcut yayınlar arasında olmadığını, diğerlerinin ise birtakım farklılıklar içerdiğini ifade etmektedir. Köksal bu 17 ilahiyi, bir makalesinde tanıtmıştır (Tatcı, 2021: 208).

1.30 Mecnûa, Moskova Devlet Arşivi, Eski Eserler Bölümü, Nu: 1468, vr. 224.

İstinsah tarihi H. 961/M. 1554'tür. Mecnûa'da Kul Süleyman Hakîm Ata, Âşık Osman ve Yûnus Emre'ye atfedilen ilahiler bulunmaktadır (Tatcı, 2021: 208).

1.31 Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Yazmaları 2709. (Tatcı, 2021: 208).

1.32 Dîvân-ı Yûnus Emre, Konya Bölge Yazmalar Kütüphanesi, Nu: 9742, vr. 1b-14a. (Tatcı, 2021: 208).

Yazmada tarih bilgisi mevcut değildir. Kağıt ve yazı eskidir. İmlası, Eski Anadolu Türkçesi özelliklerini barındırmaktadır. Raif Yelkenci nüshasıyla benzer özellikler barındıran yazmada mevcut dîvânlarda yer alan şiirlerin farklı varyantları yer almaktadır (Tatcı, 2021: 208).

1.33 Mecnûa, Staatsbibliothek zu Berlin Preußischer Kulturbesitz, Diez A oct. 141, vr. 143-197 (Kısaltması: Ber.) (Tatcı, 2021: 208).

1.34 Risâletü'n Nushiyye ve Dîvân-ı İlâhiyât, Kütahya Vâhid Paşa Kütüphanesi, Yazma Eserler, Nu: 3367/1.

Müstensihi Şerif Hüseyin'dir. Kahire'de H. 897/M. 1492'de istinsah edilmiştir. İlâhilerin çoğu iki defa yazılmıştır. Karaman ve Mustafa Canpolat nüshalarıyla benzer özellikler göstermektedir (Tatcı, 2021: 208).

1.35 Haşim Paşa Kütüphanesi Nüshası

Dîvân adıyla bilinmektedir. İstinsah tarihi H. 1305/M. 1888'dir. Ali Haydar b. Ahmed Muhtar tarafından istinsah edilmiştir. Rikayla kaleme alınmıştır. Kahverengi ve meşin kaplı cilde sahiptir. Kağıdı beyazdır. 127-140. yapraklar arasında insanı tarif eden uzun bir mesnevi mevcuttur (Babacan, 2013, 66).

1.36 Millet Kütüphanesi Nüshası

Ali Emirî Manzum Eserler Kütüphanesi Yazmaları Nu: 521'de kayıtlıdır. İstinsah tarihi ve müstensihi belirsizdir. Rikayla yazılmıştır. Kağıdı beyaz ve cildi ebru taklidir bir kağıtla kaplıdır. Satır sayısı 17'dir (Babacan, 2013, 66).

1.37 Millet Kütüphanesi Nüshası

Ali Emirî Manzum Eserler Kütüphanesi Yazmaları Nu: 522'de kayıtlıdır. İstinsah tarihi ve müstensihi belirsizdir. Kağıdı beyaz ve cildi ebru taklidir bir kağıtla kaplıdır. Satır sayısı 21'dir (Babacan, 2013, 66).

1.38 Millet Kütüphanesi Nüshası

Ali Emirî Manzum Eserler Kütüphanesi Yazmaları Nu: 525'te kayıtlıdır. İstinsah tarihi ve müstensihi belirsizdir. Kağıdı sarımtırak renkte ve mukavvadan oluşmaktadır. Satır sayısı değişkenlik göstermektedir (Babacan, 2013, 66).

1.39 İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası

Ty. Nu: 2927'de kayıtlıdır. Dîvân adıyla bilinmektedir. İstinsah tarihi ve müstensihi belirsizdir. Yazı tipi ta'liktir. Söz başlıkları ve mahlaslar kırmızı olmakla birlikte kağıt rengi sarımtıraktır. Cildi meşindir. Satır sayısı 1'dir (Babacan, 2013, 66).

1.40 İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası

Ty. Nu: 5677'de kayıtlıdır. Dîvân adıyla bilinmektedir. İstinsah tarihi ve müstensihi belirsizdir. Yazı tipi ta'lik kırmasıdır. Kağıdı sarı ve aharlıdır. Cildi meşindir ve miklep bulunmaktadır. Satır sayısı 19'dur (Babacan, 2013, 67).

1.41 Galata Mevlevîhânesi Kütüphanesi Nüshası

Dîvân-ı Yûnus Emre adıyla anılmaktadır. 608 numarada kayıtlıdır (Babacan, 2013, 67).

1.42 Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Nüshaları

"1) *Yûnus Emre Dîvânı*, Yz. 275, Rik'a, 125 yk.

2) *Yûnus Emre Dîvânı*, Yz. 631, Rik'a, 173 yk.

3) *Yûnus Emre Dîvânı*, Yz. 1300/4, Nesih, 87-109 yk." (Babacan, 2013, 68).

2. Yûnus Emre Dîvânı Vatikan Nüshası

Ettore Rossi, 1953'te kaleme aldığı *Dei Manoscritti Turchi Della Biblioteca Vaticana, Vaticani - Barberiniani - Borgiani - Rossiani - Chigiani* adlı eserinde ilk kez, Yûnus Emre Dîvânı Vatikan nüshası hakkında bilgi vermiştir. Rossi'nin bu eserinde, Dîvân'ın Vatikan Kütüphanesi Yazma Eserler Kataloğu'nda kayıtlı olduğu yerle ilgili tüm bilgiler mevcuttur. Onun verdiği bilgilere göre eser 198 varaktan meydana gelmektedir. Hacimsel özellikleri ise 20,5x14,7 cm'dir. Cildi, deri ve kartonla kaplanmıştır. Rossi'nin aktardıklarına göre yazma, eski metinleri içermekte ve Yûnus Emre'nin 14. yüzyıla ait olan tasavvufî, dinî Dîvân'ını ihtiva etmektedir. Eser, Vatikan Kütüphanesi'nde Vat Turco 226 künye bilgisiyle yer almaktadır (1953: 197).

Himmet Büke 2021'de bu nüshadan, hem Youtube'da Türkoloji Söyleşileri kanalı tarafından düzenlenen bir toplantıda (Türkoloji Söyleşileri, 2021) hem de 7-9 Mayıs 2021'de düzenlenen Uluslararası Yunus Emre ve Dünya Dili Türkçe Bilgi Şöleni'nde *Yunus Emre Divanı Nüshaları ve Yunus'un Dili* adlı bildirisiyle bahsetmiştir² (Anadolu Üniversitesi, 2021; Köksal, 2021: 199). Büke, bu çalışmanın Cumhurbaşkanlığı İletişim

² Bildirinin tam metnine ulaşılammıştır.

Başkanlığı tarafından iki cilt halinde yayımlandığına dair sosyal medya hesabı üzerinden paylaşımında bulunmuştur³ (Büke, 2022).

Vatikan nüshasında harekeli nesih kullanılmıştır (Rossi, 1953: 197). Asıl metin siyah mürekkeple kaleme alınırken “*Ve lehu Eyzân*” başlıklarında yer yer turuncu olmak üzere kırmızı mürekkep tercih edilmiştir. Risâletü'n-Nuşhiyye'nin bölüm başlıkları ise bordo mürekkeple yazılmıştır. Bazı satırların sonuna, turuncu mürekkeple virgül konduğu görülmektedir. Metin kısmındaki bazı sayfaların üstünde mühür vardır. Yazmanın boyuna doğru olan kısımdaki yaprakların üzerinde “*Dîvân-ı Yûnus Emre*” yazmaktadır (Vat.turc.226, 2022: 405).

Yazmanın, 193a'daki sağ alt köşesinde şu bilgiler mevcuttur: “*Temmet hâze'l-kitâbu's-şerîf fî-ğurreti Cemâziye'l-âhir yevmi'l-cum'a vakti'd-duhâ 1038*”. Bu bilgiler bize eserin, Miladi Ocak/Şubat 1629'da, Cuma günü kuşluk vakti tamamlandığını göstermektedir (Tarih Çevirme Kılavuzu, 2022; Vat.turc.226, 2022: 388). Temellük kaydının olduğu sayfada 5 adet mühür göze çarpmaktadır. Sayfanın sol üst köşesinde, “*Kad intiz[â]m fî mülki'l-fak[î]r el-med'û Yûsuf bi-Hekîmbaşızâde*” yazdığı görülmektedir. Bu yazının hemen altında yer alan mührün altında ise “*Muşahhi[h]ihu el-'Abdu'l-fakîr es-Seyyid Muhammed Ma'sûm 'Alizâde ğufira lehümâ*” ifadesi bulunmaktadır. Ortada yer alan silik kısımda, “*Yâ Hazret-i Şeyh Sultân Muhyi'd-dîn [es-]Seyyid 'Abdülkâdirü'l-Geylânî*” adı okunmaktadır. Ortadaki büyük mührün tam solunda “*cümle didüğü*” ifadesine rastlanmaktadır. Bu ifadenin altında, en alttaki iki mührün yukarısında “*Dîvân-ı Hazret-i Yûnus Emre*” kaydı vardır (Vat.turc.226, 2022: 4).

Yazmanın 1b varağında “*Hâzâ Kitâb-ı Yûnus Dîvânı*” başlığından itibaren 24b'nin ilk beş beyti de dahil olmak üzere toplam 563 beyitlik kısım, Risâletü'n-Nuşhiyye'yi içermektedir (Vat.turc.226, 2022: 5-51). 563 beyitten oluşan Risâletü'n-Nuşhiyye'nin ilk 31 beyti dibacedir. 24b'nin beşinci beytinden sonraki “*Ve lehu Eyzân*” başlığından itibaren Dîvân'a geçilmektedir (Vat.turc.226, 2022: 51).

Dîvân bölümünde, 25a'dan 158b'ye kadar Yûnus Emre'nin şiirleri yer almaktadır (Vat.turc.226, 2022: 52-319). Yalnız; 118b-119a arasında Sa'îd Emre'nin 1 (Vat.turc.226, 2022: 239-240); 122a'da (Vat.turc.226, 2022: 246) ve 117a-118b arasında Âşık Yûnus'un 2 şiiri bulunmaktadır (Vat.turc.226, 2022: 236-239).

Bunun yanı sıra; 158b-172b arasında Kâsım'ın 11 (Vat.turc.226, 2022: 319-347); 183a-184a arasında Delü'nün 1 (Vat.turc.226, 2022: 368-370); 166a-168a arasında İzzeddinoğlu'nun 1 (Vat.turc.226, 2022: 334-338); 168a-169b (Vat.turc.226, 2022: 338-341), 178b-179a, 179a-179b (Vat.turc.226, 2022: 359-361), 189a-189b, 190a-190b (Vat.turc.226, 2022: 380-383) arasında Âşık Yûnus'un 5; 170b-171b arasında İlyâs'ın 1 (Vat.turc.226, 2022: 343-345); 175b-176a arasında Halveti'nin 1; 176a-176b arasında Hâce Aksaraylı'nın 1; 176b-177b arasında Ranâ'nın 1; 177b-178a arasında Abdî'nin 1 (Vat.turc.226, 2022: 353-358); 180b-181a arasında Mahmûd'un 1 (Vat.turc.226, 2022: 363-364); 185a-188a arasında Kaygusuz Abdâl'in 4; 188a-189a arasında Keşfi'nin 1; 189b-190a arasında Cemâlî'nin 1 (Vat.turc.226, 2022: 372-382); 194a-198a arasında Azîz Mahmûd Hüdâyi'nin 5 şiiri vardır (Vat.turc.226, 2022: 390-398).

³ Eser, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları genel ağındaki katalogda mevcut değildir (“İletişim Başkanlığı Yayınları”, 2022). Bunun üzerine eser, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Basın biriminden akademik çalışmalarımız için talep edilmiştir. Yaptığımız telefon görüşmeleri sonucunda, eserin baskısının tükendiği bilgisi tarafımıza iletilmiştir.

Dîvân bölümünde; 69a-69b arasındaki şiir (Vat.turc.226, 2022: 140-141) 151a-151b ile (Vat.turc.226, 2022: 304-305); 73a-73b arasındaki şiir (Vat.turc.226, 2022: 148-149) 100a-101a (Vat.turc.226, 2022: 202-204) ve 139a-139b ile (Vat.turc.226, 2022: 280-281); 124b'nin 5. beytinden itibaren 125b'nin ilk 6 beytine kadar olan şiir (Vat.turc.226, 2022: 251-253), 128a'nın 3. beytinden itibaren 129a'nın ilk beytine kadar olan şiirle aynıdır (Vat.turc.226, 2022: 258-260). Yazmada, diğer nüshalarda yer almayan 11 farklı şiir mevcuttur. Bunlar: 51a-52b (Vat.turc.226, 2022: 104-107), 96b-97a (Vat.turc.226, 2022: 195-196), 102b-103b (Vat.turc.226, 2022: 207-209), 107b-108a (Vat.turc.226, 2022: 217-218), 127a-127b (Vat.turc.226, 2022: 256-257), 134b-135b (Vat.turc.226, 2022: 271-273), 141a-142a (Vat.turc.226, 2022: 284-286), 143b-144b (Vat.turc.226, 2022: 289-291), 146a-146b (Vat.turc.226, 2022: 294-295), 148b-149a (Vat.turc.226, 2022: 299-300), 154a-155b (Vat.turc.226, 2022: 310-313) arasındaki şiirlerdir.

Yûnus Emre Dîvânlarının şiir sayıları şöyledir: Süleymaniye Kütüphanesi Fatih Böl. 3889: Tatçı'ya göre 194 ilahi, 1 münâcât (1990: 1), Timurtaş'a göre 203 şiir (1972: 40); Karaman Nüshası: 211 ilahi (Tatçı, 1990: 2); Yahya Efendi Nüshası: 302 ilahi (Tatçı, 1990: 3; Timurtaş, 1972: 40); Raif Yelkenci Nüshası: münâcâtla beraber 182 şiir (Tatçı, 1990: 4; Gölpınarlı, 2010: XLIX); Nuruosmaniye Kütüphanesi, 4904: 219 ilahi (Tatçı, 1990: 4; Timurtaş, 1972: 40); Bursa İl Halk Kütüphanesi, Eski Eserler Bölümü, 882: Tatçı'ya göre Yunus Emre'ye ait şiir sayısı 115 (1990: 5), Timurtaş'a göre 120 (1972: 40); Murad Molla Kütüphanesi Nüshası: 204 ilahi (Babacan, 2013, 65); Raif Yelkenci Nüshası: 182 şiir (Tatçı, 2021: 206); Hacı Bektaş Nüshası: 40'a yakın şiir (Tatçı, 2021: 206); Çorum İl Halk Kütüphanesi, 2157: 195 şiir (Tatçı, 1990: 8); Mustafa Canpolat Nüshası: Tatçı'ya göre 153, Mustafa Canpolat'a göre 158 şiir (Tatçı, 1990: 9); Ritter Nüshası: 98 şiir (Tatçı, 1990: 9; Gölpınarlı, 2010: XLIX); Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi Nüshası: 186 şiir (Babacan, 2013, 64); DTCF Kütüphanesi Nüshası: 227 ilahi (Tatçı, 2021: 207); Mısır (Kahire) Nüshası: 271 ilahi (Tatçı, 2021: 207); M. Fatih Köksal Nüshası: 174 ilahi (Tatçı, 2021: 208); Vâhid Paşa Nüshası: 170 ilahi (Tatçı, 2021: 209); Haşim Paşa Nüshası: 538 ilahi (Babacan, 2013, 66); Millet Kütüphanesi Nüshası Nu: 521, 522 ve 525: sırasıyla 1066, 309 ve 143 ilahi (Babacan, 2013, 66); İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası Nu: 2927 ve 5677: sırasıyla 65 ve 116 ilahi (Babacan, 2013, 66-67); Vatikan Nüshası: 194 şiir (Vat.turc.226, 2022).

3. Vatikan Nüshası'na Göre Yûnus Emre Dîvânı'nın Dil ve İmla Özellikleri

3.1 Sözcük ve Sözcük Öbeklerindeki Yazım Farklılıkları

3.1.1 26a'da 2. şiirin 6. beytinde, *Hızır* (حَضِرٌ) sözcüğü, *Hazîr* (حَضِيرٌ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 26a 6 Benem ebed benem beķâ ol Kâdir ü Haķ mutlakâ
Yarın *Hazîr* ola saķa anı kılan ğufrân benem
(Vat.turc.226, 2022: 54)

“Karaman, Raif Yelkenci, Bursa, DTCF., Vahit Paşa ve Mustafa Canpolat Nüshası

K. 140a, RY. 67b, B. 25b, DTCF. 271, VP. 109a, M. 41

5 Benem ebed benem bekâ ol Kadîr ü Hay mutlaka
Hızır ola yarın sakâ anı kılan Gufrân benem”

(Tatçı, 2021: 402)

3.1.2 26a'da 2. şiirin 8. beytinde *çatan* (چَتَانٌ) sözcüğü, *can* (جَنٌّ) olarak yer almaktadır:

Vatikan Nüshası

Vat. 26a 8 Et ü deri sünük *can* ten perdeleri dutan
 Kudret işüm çokdur benüm hem zâhir ü 'ayân benem
 (Vat.turc.226, 2022: 54)

"Nuruosmaniye, Karaman, Raif Yelkenci, Bursa, DTCF., Vahit Paşa ve Mustafa Canpolat Nüshası

NO. 180a, K. 140a, RY. 67b, B. 25b, DTCF. 271, VP. 109a, M. 41

7 Ete deri sünük *çatan* ten perdelerini dutan
 Kudret işüm çokdur benüm hem zâhir ü 'iyân benem"
 (Tatçı, 1990: 227-228; Tatçı, 2021: 402-403)

3.1.3 27a'da 4. şiirin 1. beytinde, *kadîm* (قَدِيمٌ) sözcüğü *ka-dem* (قَدَمٌ); *soña* (سُونَا) sözcüğü *soña* (سُونَا) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 27a 1 Evvel *ka-dem* önden *soña* zevâli yok sultân benem
 Yedi iklimde hüküm iden yiri gögi tutan benem
 (Vat.turc.226, 2022: 56)

"Karaman, Nuruosmaniye, Raif Yelkenci, Mustafa Canpolat, DTCF. ve Avusturya Nüshası

K. 99a, NO. 180b, RY. 7a, 59a M.23, DTCF. 186, A.14

1 Evvel kadîm önden sona zevâli yok sultân benem
 Yedi iklimde hüküm idüp yiri gögi dutan benem"
 (Tatçı, 1990: 207-208; Tatçı, 2021: 389-390)

3.1.4 27b'de 5. şiirin 2. beytinde *berkiyen* (بَرْكِيَيْنٌ) sözcüğü, *pürgin* (پُرْجِينٌ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 27b 2 Yıldırım olup şakiyan şakiyup nefsi tokıyan
 Ol yir ka' rında *pürgin* ol agulu yılan benem
 (Vat.turc.226, 2022: 57)

"Yahya Efendi Nüshası

60a 3 Yıldırım olup şakiyan kakıyup nefsin dokıyan
 Yirün ka' rında *berkiyen* şol agulu ilan benem"
 (Tatçı, 1990: 206; Tatçı, 2021: 389)

3.1.5 29b'de 8. şiirin 2. beytinde *ka-yayuban* (قَائِيْبُوْبَانٌ) ve *cūşa* (جُوْشَا) sözcükleri; *ka-yayuban* (قَائِيْبُوْبَانٌ) ve *çūşa* (چُوْشَا) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 29b 2 Dünyâya çok geldüm getdüm erenler etegin tutdum
Kudret ününi işitdüm *kaşayuban çûşa* geldüm
(Vat.turc.226, 2022: 61)

“Nuruosmaniye, Yahya Efendi, Karaman, Raif Yelkenci, Ritter, Mustafa Canpolat ve Çorum Nüshası

NO. 180b, YE. 64a, K. 155b, RY. 25a, Rt. 15, M. 48, Ç. 33a

2 Dünyâya çok gelüp gitdüm erenler etegin tutdum
Kudret ününi işitdüm *kaynayuban cûşa* geldüm”
(Tatçı, 1990: 237-238; Tatçı, 2021: 410-411)

3.1.6 31b’de 13. şiirin 1. beytinde *dirilmez* (دِرْلَمَزْ) sözcüğü, *didilmez* (دِدِلْمَزْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 31b 1 Senüñle birligüm senden ırılmaz
Hayâtum senüñle sensüz *didilmez*
(Vat.turc.226, 2022: 65)

“Nuruosmaniye Nüshası

NO. 181a 1 Senün ile birligüm senden ırılmaz
Hayât senünledür sensüz *dirilmez*”
(Tatçı, 1990: 117)

3.1.7 32a’da 14. şiirin 1. beytinde *istersem* (اِسْتَرْسَمْ) sözcüğü, *aşsam* (اَشْسَمْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 32a 1 Bilür misiz iy yârenler gerçek erler kâdadur
Kanda bakşam anda hâzır kanda *aşsam* andadur
(Vat.turc.226, 2022: 66)

“Yahya Efendi Nüshası

1 Bilür misüz iy yârenler girçek erenler kâdadur
Kanda bakşam anda hâzır kanda *istersem* andadur”
(Tatçı, 1990: 82)

3.1.8 32b’de 15. şiirin 1. beytinde, *gideridüm* (گِدِرِيدُمْ) olarak yazılması düşüncesinde olduğumuz sözcük, *gedādum* (گَدَادُمْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 32b 1 *Gedādum* ‘akıl başumdan aşuban
Yanaram ‘ışk odına tutuşuban

(Vat.turc.226, 2022: 67)

“Ritter ve Çorum Nüshası

Rt. 22, Ç. 51b 1 Giderem ‘aklum başumdan şaşuban

Yanaram ‘ışkun odına düşüben”

(Tatçı, 1990: 255; Tatçı, 2021: 423)

3.1.9 33a’da 16. şiirin 7. beytinde *dād eylegil varmağičün* (داد ایلله کن وازمغچون) söz öbeği, *dād dād ısarıçün* (داد داد ايسار یچون) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 33a 7 Yûnus hasretdür saña hasretini göster aña

İşün zûlm degülise *dād dād ısarıçün*

(Vat.turc.226, 2022: 68)

“Nuruosmaniye Nüshası

NO. 181b 7 Yûnus hasret durur sana hasretünü göster ana

İşün zulüm degülise *dād eylegil varmağičün*”

(Tatçı, 1990: 247)

3.1.10 33a’da 17. şiirin 1. beytinde *bıçün* (بیچون) sözcüğü, *niçün* (نیچون) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat 33a 1 Pâdişâhlık senüündür kudretün var

Niçün çünkim *niçün zātuñ* var

(Vat.turc.226, 2022: 68)

“Nuruosmaniye Nüshası

NO. 181b 1 Senüündür pâdişâhlık kudretün var

Anunçün kim *bıçün zâtun* var”

(Tatçı, 1990: 65)

3.1.11 34a’da 18. şiirin 5. beytinde, *fânî* (فانی) sözcüğü *kânî* (قانی); *hazne* (حزنه) sözcüğü ise *hazne* (حزنه) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

34a 5 Kalma *kânî* sağınca kaşd it ki bâkî gence

Yüz yıl iki cihânca bâtın *hazne* bulasın

(Vat.turc.226, 2022: 70)

“Karaman, Raif Yelkenci, Bursa, Ritter ve Mustafa Canpolat Nüshası

K. 164b, RY. 31a, B. 51a, Rt. 19, M. 53

5 Kalma *fânî* sağınca kasd eyle bâkî gence

Yüz bin cihânda bâtın *haznesin* bulasın”

(Tatçı, 1990: 288; Tatçı, 2021: 446)

3.1.12 34b' de 19. şiirin 5. beytinde *ere* (٤ر) sözcüğü, *re* (ر) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 34b 5 Üçüncü nişanı bu durur cümle hevesde geçer
Hevâset *re* uğrar yitmez yol varanlara
(Vat.turc.226, 2022: 71)

“Ritter Nüshası

Rt. 25 5 Üçüncü nişanı budur cümle heveslerden geçe
Hevesler eri yolda kor yitemez yol varanlara”
(Tatçı, 1990: 305; Tatçı, 2021: 458)

3.1.13 35a' da 19. şiirin 6. beytinde *münezzeh* (مُنَزَّه) sözcüğü *lez* (لَز); *sökel* (سَكَل) sözcüğü *sekel* (سَكَل); *şahış* (شَخْص) sözcüğü ise *şahış* (شَخْص) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 35a 6 Dördüncü nişanı bu durur dünyâdan *lez* ola
Dünyâdan *şahış sekel* eyler ne yol kaygusu sökellere
(Vat.turc.226, 2022: 72)

“Nuruosmaniye Nüshası

NO. 181b 6 Dördüncü nişanı budur dünyâdan münezzeh ola
Dünya şahsı sökel eyler yol kaygusu sökellere”
(Tatçı, 1990: 305)

3.1.14 35b' de 20. şiirin 7. beytinde *cânımı* (جَانِمِي) sözcüğü *li-cânımı* (لِجَانِمِي); *korķu* (قورقو) sözcüğü ise *koķu* (قورقو) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 35b 7 ‘Işķ esretti *li-cânımı* uş Ene’l-Haķ didirdi
koķu gitdi gönlümden Maņşür’am dâra geldüm
(Vat.turc.226, 2022: 73)

“Avusturya Nüshası

A. 15, 7 9 ‘Işķ esritti cânımı uş Ene’l-Hak didürür
Korku gitdi gönlümden Mansür’am dâra geldüm”
(Tatçı, 1990: 186; Tatçı, 2021: 376)

3.1.15 35b' de 20. şiirin 8. beytinde *göñline* (قوڭلینه) sözcüğü, *güliste* (كُلَيْسْتَه) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 35b 8 Maņşür ķadehin aldum Mecnün *güliste* geldüm
Çün Haķķ’ı ‘ayân bildüm andan süregeldüm
(Vat.turc.226, 2022: 73)

“Bursa, Raif Yelkenci ve Avusturya Nüshası**B. 30a, RY. 73a, 3a, A. 15, 7**

- 11 Mecnûn kadehin aldum Leylî gönline taldum
Çün Hakk'ı 'ıyân bildüm andan sınura geldüm"
(Tatçı, 1990: 186)

3.1.16 35b'de 20. şiirin 9. beytinde *hünkâr* (خُنْكَار) sözcüğü *hündkâr* (خُنْدَكَار); *hoş* (خُوش) sözcüğü *hoş* (خُوش); *didâr* (دِيدَار) sözcüğü ise *dizâr* (دِيدَار) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

- Vat. 35b 9** Bundan böylesi bunun *hündkâr* iklimidir
Dört yanum *dizâr* olmuş biri ne hoş yire gelür
(Vat.turc.226, 2022: 73)

“Hacı Bektaş Nüshası

- HB. 17a 12** Bunun bundan böylesi hünkâr⁴ iklimiyimış
Dört yanum didâr oldı vay ne hoş yere geldüm"
(Tatçı, 1990: 186)

3.1.17 36a'da 21. şiirin 1. beytinde *ölmek* (أَوْلَمْتُكَ) sözcüğü, *ömelik* (الْمَلِك) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

- Vat. 36a 1** Koñ *ömelik* endişesin 'aşık ölmez bâkîdür
Ölmekden ne korharsın korqma ebedî varsın
(Vat.turc.226, 2022: 74)

“Yahya Efendi, Karaman, Mustafa Canpolat Nüshası

- YE. 27a, K. 77a, M. 12 1** Ko ölmek endişesin 'aşık ölmez bâkîdür
Ölmek senün nen ola çün cânun İlâhîdür"
(Tatçı, 1990: 49-50; Tatçı, 2021: 283-284)

3.1.18 36a'da 21. şiirin 2. ve 174a'da 187. şiirin 7.beytinde *Hakk'a* (حَقَّة) sözcüğü, *Hak'a* (حَقَّا) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

- Vat. 36a 2** Çünküm işe yararsın çü söz fâsid da 'vîdür
Şükr eylegil *Hak'a* oldurur Hayyu'l-bekâ
(Vat.turc.226, 2022: 74)

“Karaman Nüshası

- 77a 2** Ölümden ne korkarsın korkma ebedî varsın
Çünkü işe yararsın bu söz fâsid da 'vîdür"

⁴ Çorum nüshasında *luvendigâr* olarak geçmektedir.

(Tatçı, 1990: 49-50; Tatçı, 2021: 283-284)

Vatikan Nüshası

Vat. 174a 7 'İsî ibn-i Meryem ki gider söyle gidem ben ol *Hağ'a*
Fazlıla ol Hağ'ın 'âlemi handân eyleyem
(Vat.turc.226, 2022: 350)

"Çorum Nüshası

46a 4 'İsâ ki Meryem'e varur şöyle varam ben ol Hakk'a
Fazlı yolunda ol Hakk'un 'âlemi handân eyleyem"
(Tatçı, 1990: 181; Tatçı, 2021: 373)

3.1.19 36b'de 21. şiirin 9. beytinde, *yerci'un* (يرجئون) olarak okunması fikrinde olduğumuz sözcük, *yâriçün* (يارئون) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 36b 9 Yûnus beşâret saña gel dostdan yaña
Ol nesne kim ol aña *yâriçün* vişâlidür
(Vat.turc.226, 2022: 75)

"Karaman ve Mustafa Canpolat Nüshası

K. 77a, M. 12 10 Yûnus beşâret sana gel dirler dostdan yana
Küllî şey'in yerci' ilâ aslih söz aslıdur"
(Tatçı, 1990: 50; Tatçı, 2021: 284)

3.1.20 37a'da 22. şiirin 7. beytinde *Hûr* (حور) sözcüğü, *Hû* (حو) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 37a 7 Yûnus âşikâre nihân Hağ toludur iki cihân
Gelsün berü dosta giden *Hû* Kuşûr u Burâk nedür
(Vat.turc.226, 2022: 76)

"Nuruosmaniye ve Yahya Efendi Nüshası

NO. 182a, YE. 27b 7 Yûnus dir eşkere nihân Hak toludur iki cihân
Gelsün berü dosta giden *Hûr* u Kusûr Burâk nedür"
(Tatçı, 1990: 53; Tatçı, 2021: 286)

3.1.21 37b'de 24. şiirin 1. beytinde *zîrâ* (زیرا) sözcüğü *zâyirâ* (زایرآ); *kibrile* (کبرله) sözcüğü ise *kebirle* (کبیرله) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 37b 1 'Işk erine dünyâ çi harîr çi palâs
Zâyirâ ki gönli anuñ tutmadı *kebirle* päs
(Vat.turc.226, 2022: 77)

"Raif Yelkenci ve Çorum Nüshası

RY. 1 'Işk erine dünyâda çi harîr ü çi palâs

Zîrâ kim gönli anun tutmadı kibrile pâs"

(Tatçı, 1990: 128; Tatçı, 2021: 337)

3.1.22 37b'de 24. şiirin 3. beytinde *kanâ'at* (قَنَاةٌ) sözcüğü, *kanâ* (قَنَا); *dilerseñ* (دِلْرَسَاڭُ) sözcüğü *dilersen* (دِلْرَسَاڭُ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 37b 3 *Dilersen* kim iresin firâgat menziline

Var *kanâ* dârında nefsi boğazından asar

(Vat.turc.226, 2022: 77)

"Karaman, Raif Yelkenci, Mustafa Canpolat, Avusturya, Çorum Nüshası

K. 82b, RY., M. 14, A. 10, Ç. 22b

3 Dilersen kim iresin ferâgat menziline

Var kanâ'at dârında nefsin boğazından as"

(Tatçı, 1990: 128; Tatçı, 2021: 337)

3.1.23 38a'da 25. şiirin 1. beytinde *riyâ* (رِيَا) sözcüğü, *diyâ* (دِيَا) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 38a 1 Hâkikatün ma'nîsin şerhile bilmediler

Erenler bu dirliği *diyâ* dirilmediler

(Vat.turc.226, 2022: 78)

"Fatih, Nuruosmaniye, Karaman, Yahya Efendi ve Ritter Nüshası

F. 78a, NO. 182a, K. 87b, YE. 31b, Rt. 6

1 Hakikatün ma'nîsin şerh ile bilmediler

Erenler bu dirliği *riyâ* dirilmediler"

(Tatçı, 1990: 53; Tatçı, 2021: 286)

3.1.24 38a'da 25. şiirin 3. beytinde *girübeni* (كِرْوَبِنِي) sözcüğü, *giriüpti* (كِرْوَبِنِي) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 38a 3 Bunlar geldi kapuya şerî'at tutdı turur

İçerü *giriüpti* ne varın bilmediler

(Vat.turc.226, 2022: 78)

"Fatih, Karaman, Yahya Efendi

F. 78a, K. 87b, YE. 31b 3 Bular geldi tapuya şerî'at tutdı turur

İçerü *girübeni* ne varın bilmediler"

(Tatçı, 1990: 54; Tatçı, 2021: 287)

3.1.25 38b'de 26. şiirin 5. beytinde *biliser* (بِيلِسَر) sözcüğü, *yliser* (بِيلِسَر) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 38b 5 'İşka Mecnûn olanlara aşşî ziyânda fâriğ
Korkmaz issi sovuğdan ne *yiliser* ol odı
(Vat.turc.226, 2022: 79)

"Fatih, Ritter ve Mustafa Canpolat Nüshası

F. 196b, Rt. 28, M. 18 6 'İşka Mecnûn olanlar assı ziyândan fâriğ
Korkmaz ıssı sovuğdan pes ne biliser odı"
(Tatçı, 1990: 375; Tatçı, 2021: 507)

3.1.26 39b'de 28. şiirin 1. beytinde *düşüben* (دُوشُوبِن) sözcüğü, *ururşeben* (أورُرشِبِن) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 39b 1 Müslümânlar kim görmışdür 'aşık tevbe itdüğüni
Ya kim deñize od *ururşeben* dütdüğüni
(Vat.turc.226, 2022: 81)

"Avusturya Nüshası

A. 26 1 Müslümânlar kim görmışdür 'aşık tevbe itdüğini
Yâ kim işitdi denize od *düşüben* tütüğüni"
(Tatçı, 1990: 399; Tatçı, 2021: 526)

3.1.27 40b'de 30. şiirin 2. beytinde *kodı* (قُدَى) sözcüğü *kod* (قُدْ); *toylasun* (طُيْلَسُون) sözcüğü ise *doylasun* (دُيْلَسُون) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 40b 2 Bilmeyenler hâlümi dîn *kod* derler baña
Neyile dil *doylasun* cânsuz gönülsüz kalan
(Vat.turc.226, 2022: 83)

"Karaman, Yahya Efendi, Ritter Nüshası

K. 118a, YE. 71b, Rt. 19 2 Tuymayanlar hâlümi dînin kodı dir bana
Neyile dîn beslesin cânsuz gönülsüz kalan"
(Tatçı, 1990: 273; Tatçı, 2021: 434)

3.1.28 41b'de 31. şiirin 8. beytinde *oruç* (أورُچْ) sözcüğü *üç* (أُچْ); *namâziçün* (نَمَازِچُون) sözcüğü de *yimâriçün* (يِمَارِچُون) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 41b 8 Ben *üç yimâriçün* süci içdüm esridüm
Tesbih seccâdeyiçün diñlerem cennetde *çopuz*
(Vat.turc.226, 2022: 85)

"Nuruosmaniye ve Yahya Efendi Nüshası

NO. 182b, YE. 44a 8 Ben oruç-namâz için süci içdüm esridüm

Tesbîh-seccâde için dinlerem şeşte-kopuz”

(Tatçı, 1990: 117; Tatçı, 2021: 329)

3.1.29 42a’da 32. şiirin 5. beytinde *nükte* (نُكْتَه) sözcüğü *tükye* (تُكْيَه); *eydür* (أَيْدُر) sözcüğü ise *eyder* (أَيْدَر) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 42a 5 Sözler eyitdüm diyü Yünus *tükye* itmegil

Dahı yegrek *eyder* var el üstüne

(Vat.turc.226, 2022: 86)

“Yahya Efendi Nüshası

YE. 88a 5 Sözler eyitdüm diyü Yünus *nükte* itmegil

Dahı yigrek *eydür* var el vardur el üstine”

(Tatçı, 1990: 338; Tatçı, 2021: 481)

3.1.30 44a’da 37. şiirin 5. beytinde *Belkıs’ıla* (بَلْقَيْسِيْلَه) sözcüğü, *Bulkiyas’ıla* (بُلْقِيَايَسِيْلَه) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 44a 5 *Bulkiyas’ıla* Süleymân ‘ışka düşdi bir zamân

İsteyüp buldılar bu derdüñ dermânını

(Vat.turc.226, 2022: 90)

“Yahya Efendi, Raif Yelkenci, Karaman, Nuruosmaniye, Ritter ve Avusturya Nüshası

YE. 96b, RY. 5b, K. 149b, NO. 183a, Rt. 30, A. 30

5 *Belkıs’ıla* Süleymân ‘ışka düşdi bir zamân

İsteyüp⁵ bulmadılar bu derdün dermânını”

(Tatçı, 1990: 398; Tatçı, 2021: 524)

3.1.31 46a’da 41. şiirin 5. beytinde *gönüller* (كُوْكُوْلُر) sözcüğü *göñler* (كُوْكُوْلُر); *amel* (عَمَل) sözcüğü *hulq* (حُلُق); *gel girelim* (كَلْ كِرْلِم) söz öbeği ise *ger girelim* (كُرْ كِرْلِم) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 46a 5 Dosta gidenüñ yolu *göñler* içre gider

Bir *hulq* eyleyemedin *ger girelim* *göñüle*

(Vat.turc.226, 2022: 94)

“Karaman, Raif Yelkenci, Yahya Efendi, Mustafa Canpolat Nüshası

K. 116b, RY. 54b, YE. 82a, M. 30

⁵ Çorum nüshasında *isteyüben* olarak geçmektedir.

3 Dosta gidenün yolu gönül içinden geçer
Bir 'âmel eylemedüm gireyidüm gönüle"
(Tatçı, 1990: 341; Tatçı, 2021: 484)

3.1.32 49b'de 45. şiirin 10. beytinde *beyābān* (بَيَابَاب) olarak okunması düşüncesinde olduğumuz sözcük, *beyān* (بَيَان) olarak geçmektedir. Bu beyit diğer nüshalarda yoktur:

Vatikan Nüshası

Vat. 49b 10 Geyik eydür yā Settār senden artuğ kimüm var
Kuzularımı saħlar şol bir *beyān* içinde
(Vat.turc.226, 2022: 101)

3.1.33 50a'da 46. şiirin 4. beytinde *renği* (رَنكِي) sözcüğü, *zengi* (زَنكِي) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 50a 4 Añar anuñ Kâdirliğın her bir işe hâzırlıgın
İllâ 'ömrüñ kâşırılığın añıcağaz *zengi* döner
(Vat.turc.226, 2022: 102)

"Raif Yelkenci Nüshası

RY. 24b 4 Öger anun Kâdirliğın her bir işe hâzırlıgın
İllâ 'ömür kâşırılığın anıcağaz *renği* döner"
(Tatçı, 1990: 45; Tatçı, 2021: 280)

3.1.34 50a'da 119. şiirin 5. beytinde *döner* (دُنَر) sözcüğü *tonar* (طُنَر); *añlayana* (اَنَلَا يَنَه) sözcüğü ise *añlayine* (اَنَلَه يَنَه) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 50a 5 Rengi *tonar* günden güne toprağa dökilür yine
Bu 'ibretten *añlayine* bu 'ibreti 'ârif tıyar
(Vat.turc.226, 2022: 102)

"Fatih Nüshası

F. 68b 5 Rengi döner günden güne toprağa dökilür gine
'İbret durur anlayana bu 'ibreti 'ârif tıyar"
(Tatçı, 1990: 45; Tatçı, 2021: 281)

3.1.35 50b'de 47. şiirin 1. beytinde *yorta* (يُورْتَا) sözcüğü, *borta* (بُورْتَا) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 50b 1 Kıl pâdişâh pâdişâh kıl kıl kulsuz pâdişâh degül
Pâdişâhı kim bileydi kıl eydür *borta* şavul
(Vat.turc.226, 2022: 103)

"Fatih Nüshası

F. 111b 1 Kul pâdişâhsuz olmaz pâdişâh kulsuz degül

Pâdişâhı kim bileydi kul itnese yort savul"
(Tatçı, 1990: 160; Tatçı, 2021: 358)

3.1.36 54b'de 50. şiirin 1. beytinde *semâ*'a (سَمَاءَه) sözcüğü, *semâ* (سَمَاء) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 54b 1 Bu *semâ* girmeyen şöına peşimân olur
Erişür bizümile serbeser düşmân olur
(Vat.turc.226, 2022: 111)

“Nuruosmaniye, Yahya Efendi, Raif Yelkenci, Karaman ve Bursa Nüshası

NO. 184a, YE. 25a, RY. 51b, K. 107b, B. 11b

Bu *semâ*'a girmeyen sonına pişmân olur
Arışur bizümile ser-te-ser düşmân olur"
(Tatçı, 2021: 300)

3.1.37 54b'de 50. şiirin 2. beytinde *onamaz* (أَوْكَامَزْ) sözcüğü *oğaz* (أَوْعَازْ); *dervişleri* (دَرْوِيشْلَرِي) sözcüğü *dervişler* (دَرْوِيشْلَرْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 54b 2 Dânişmendüñ câhilleri *oğaz dervîşler*
Dervîşile dânişmen yavlağ erişken olur
(Vat.turc.226, 2022: 111)

“Nuruosmaniye ve Bursa Nüshası

NO. 184a, B. 11b 3 Dânişmanun câhili onamaz dervîşleri
Dervîşile dânişman yavlak arışgan olur"
(Tatçı, 2021: 300)

3.1.38 54b'de 50. şiirin 3. beytinde *dostdur* (دُوسْتْدُرْ) sözcüğü, *göstdür* (كُوسْتْدُرْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 54b 3 *Göstdür* bizi okuyan üstümüze şakıyan
Şimdi üç buçuk okuyan deriñ dânişmend olur
(Vat.turc.226, 2022: 111)

“Nuruosmaniye, Yahya Efendi, Raif Yelkenci, Bursa ve Avusturya Nüshası

NO. 184a, YE. 25a, RY. 51b, B. 11b, A. 8

Dostdur bizi okıyan üstümüze şakıyan
Şimd'üç buçuk okıyan derin dânişman olur"
(Tatçı, 1990: 76; Tatçı, 2021: 300)

3.1.39 55a'da 50. şiirin 7. beytinde *döymeyen* (دُيْمَه يَنْ) sözcüğü *toymayan* (طُيْمَيَانْ); *şavaşkan* (صَاوْاشْكَانْ) sözcüğü ise *şivişken* (شِوِشْكَانْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 55a 7 Yûnus eydür Mevlânâ epsem otur yeründe
Bu şöhbeti *toymayan* sonra şavaşkan *şivişken* olur
(Vat.turc.226, 2022: 112)

“Raif Yelkenci ve Bursa Nüshası

RY. 51b, B. 11b 7 Yûnus eydür Mevlânâ epsem otur yiründe
Bu sohbeta döymeyen sonra savaşgan olur”
(Tatçı, 1990: 76; Tatçı, 2021: 300)

3.1.40 55b’de 51. şiirin 4. beytinde *saña* (سَاءَ) sözcüğü *şaña* (شَاءَ); *palâsın* (پَلَّاسِيْن) sözcüğü ise *yalasan* (يَلَّاسِنُ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 55b 4 Hocam oldum ‘âşık *şaña* kaldum ‘izzetile taña
‘İşkıla *yalasan* baña gerek hâşü’l-halâş ola
(Vat.turc.226, 2022: 113)

“Nuruosmaniye Nüshası

NO. 184a 4 Hocam oldum ‘âşık sana kaldum ‘ibret ile tana
‘İşkıla *palâsın* bana gerek hâssü’l-hâsdan ola”
(Tatçı, 1990: 22)

3.1.41 55b’de 51. şiirin 5. beytinde *gensüzün* (كُنْسُزْنُ) sözcüğü *gelsözün* (كَلْسُزْنُ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 55b 5 ‘İşkuña döymedi özüm *gelsözün* açıldı râzum
Yûnus Emre senüñ sözüñ ‘âlemlere destân ola
(Vat.turc.226, 2022: 113)

“Nuruosmaniye Nüshası

NO. 184a 8 ‘İşka döyemedi özüm *gensüzün* açıldı râzum
Yunus Emre senün râzın âlemlere destan ola”
(Tatçı, 1990: 22)

3.1.42 56a’da 52. şiirin 2. beytinde *gözümi* (كُوزْكُمْي) sözcüğü, *gezüni* (كَزْنِي) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 56a 2 Uğurlık yapdum aña bühtân eyledi baña
Bir çerçide geldi eydür kıanı alduğuñ *gezüni*
(Vat.turc.226, 2022: 114)

“Nuruosmaniye ve Avusturya Nüshası

NO. 184, A. 26, 44 11 Ugruluk yapdum ana bühtân eyledi bana

Bir çerçi geldi eydür kanı aldun gözgümi”

(Tatçı, 1990: 406-407; Tatçı, 2021: 531)

3.1.43 57a’da 53. şiirin 5. beytinde *şayru* (صَيْرُو) sözcüğü *şabru* (صَبْرُو) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 57a 5 *Şabru* olmuş inler Kur’ân ününü diñler

Kur’ân okuyan kendü kendü Kur’ân içinde

(Vat.turc.226, 2022: 116)

“Fatih, Çorum ve Ritter Nüshası

F. 165a, Ç. 63a, Rt. 23 8 Sayru olmuş inler Kur’ân ününü dinler

Kur’ân okıyan kendü kendü Kur’ân içinde”

(Tatçı, 1990: 309-311; Tatçı, 2021: 461)

3.1.44 57b’de 54. şiirin 4. beytinde *ferâh* (فَرَاخْ) sözcüğü *ferraḥ* (فَرَّحْ); *teberrâ* (تَبَّرَا) sözcüğü ise *biznîr* (بِزْنِيرْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 57b 4 Dost *ferraḥ* kıldı terâhdan *biznîr* eyledüm

Şüretâ insân olam hem cân hem cânân olam

(Vat.turc.226, 2022: 117)

“Yahya Efendi ve Mustafa Canpolat Nüshası

YE., M.1 4 Dost ferâh kıldı terâhdan ben teberrâ eyledüm

Sûretâ insân olam hem cân u hem cânân olam”

(Tatçı, 1990: 213-218; Tatçı, 2021: 394)

3.1.45 58a’da 54. şiirin 7. beytinde *esfellere* (أَسْفَلَّرَه) sözcüğü *emfelde* (أَمْفَلْدَه) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 58a 7 Gâh emfelde inem şeytânıla şerler düzem

Geh çıkam ‘arş üstüne seyrân olam cevlân olam

(Vat.turc.226, 2022: 118)

“Yahya Efendi ve Çorum Nüshası

YE., Ç. 39b 7 Gâh inem esfellere şeytânıla şerler düzem

Geh çıkam ‘Arş üstüne seyrân olam cevlân olam”

(Tatçı, 1990: 213-218; Tatçı, 2021: 394)

3.1.46 59b’de 54. şiirin 23. beytinde *bî-reng* (بِي رَنْكْ) sözcüğü *bî-rend* (بِي رَنْدْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 59b 23 Gön̄lümün̄ genc̄ine rençler irmedin bir yol bulam
Yâhūd deryâya girem *bî-rend* ü *bî-elvân* olam
(Vat.turc.226, 2022: 121)

“**Fatih, Nuruosmaniye, Yahya Efendi ve Çorum Nüshası**
F. 136b, NO. 184a, YE., Ç. 39b

26 Gön̄lümün̄ genc̄ine rençler irmedin bir yol bulam
Yâ Hû deryâya girem *bî-reng* ü *bî-elvân* olam”
(Tatçı, 1990: 216-218; Tatçı, 2021: 395)

3.1.47 60a'da 54. şiirin 25. beytinde *dimezse* (دِمَزْسَه) sözcüğü *rağmazsa* (رَغْمَزْسَه) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 60a 25 Çün di dirler nideyin *rağmazsa* yanar cân u ten
Ben dahı dürler dökem dosta hezâr destân olam
(Vat.turc.226, 2022: 122)

“**Nuruosmaniye, Yahya Efendi ve Çorum Nüshası**

NO. 184a, YE., Ç. 39b 28 Çün di dirler n'ideyin *dimezse* yanar cân u ten
Ben dahı dürler dökem dosta hezâr destân olam”
(Tatçı, 1990: 216-218; Tatçı, 2021: 395)

3.1.48 61a'da 54. şiirin 38. beytinde *pinhân* (پِنْهَان) sözcüğü *benhân* (بِنْهَان) olarak yazılmıştır. *Tapduğ*, *Şaltuğ* ve *Barağ* sözcükleri arasında atıf vavı yerine kesre kullanılmıştır (طَبْدُغِ صَلْتُوْغِ بَرَغْ):

Vatikan Nüshası

Vat. 61a 38 Yolusa *Tapduğ* ı *Şaltuğ* ı *Barağ*'dandur naşib
Çün gön̄ül̄den cûş kıldı ben nice *benhân* olam
(Vat.turc.226, 2022: 124)

“**Fatih ve Çorum Nüshası**

F. 136b, Ç. 39b 41 Yûnus'a Tapdug u Saltug u Barak'dandur nasib
Çün gön̄ül̄den cûş kıldı ben niçe *pinhân* olam”
(Tatçı, 1990: 217-218; Tatçı, 2021: 396)

3.1.49 63b'de 57. şiirin 5. beytinde *n'ister* (نِسْتَر) sözcüğü; *n'iter* (نِئَر); *kaz* (قَان) sözcüğü *kar* (قَار); *hoş* (خُوش) sözcüğü ise *ho* (خُو) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 63b 5 Bu bir genc-i nihânda câhiller *n'iter* bunda
Nice ördek nice *kar ho* oynar gölümüze

(Vat.turc.226, 2022: 129)

“Avusturya Nüshası

A. 24 5 Bu bir genc-i nihândur câhiller nister bunda

Niçe ördek niçe kaz hoş iner gölümüze”

(Tatçı, 1990: 326)

3.1.50 64b’de 59. şiirin 7. beytinde *gör* (كُور) sözcüğü *gö* (كُو) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 64b 7 Kamu bir yire gider kimse nite ikidür

İki birdür bir biter *gö* bir neden eyledi

(Vat.turc.226, 2022: 131)

“Fatih Nüshası

F. 189a 7 Kamu bir yire gider kimse nicesi yiter

İki birdür bir biter *gör* bir neden eyledi”

(Tatçı, 1990: 361-362; Tatçı, 2021: 498)

3.1.51 64b’de 59. şiirin 8. beytinde *dânededen* (دانه دن) sözcüğü *dendân* (دندان) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

64b 8 Âdemden baña degin ne gedâyı ne begi

Yimegile giymegi bir *dendân* eyledi

(Vat.turc.226, 2022: 131)

“Karaman, Yahya Efendi ve Raif Yelkenci Nüshası

K. 128b, YE. 93a, RY. 47b 10 Âdem’den buna degin ne eli var ne yeñin

Geymegile yimegi bir *dânededen* eyledi”

(Tatçı, 1990: 362; Tatçı, 2021: 498)

3.1.52 65a’da 59. şiirin 11. beytinde *Elest’de* (الستده) sözcüğü *Eñes’de* (اكنده) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

65a 11 *Eñes’de* bileydük göz açduk Belî didük

Andan Yûnus’dı bir *dânededen* eyledi

(Vat.turc.226, 2022: 132)

“Karaman ve Raif Yelkenci Nüshası

K. 128b, RY. 47b 11 *Elest’de* bileydük göz açduk “Belî” didük

Yûnus’ıla gayrını kamu birden eyledi”

(Tatçı, 1990: 362; Tatçı, 2021: 499)

3.1.53 66a'da 61. şiirin 1. beytinde *bizār* (بِزَار) sözcüğü *bizār* (بِزَار); *tıtsaklık* (طُتْسَاكَلِيقْ) sözcüğü *tutalık* (طُتْلِيقْ); *tızağın* (طُرَاغِنْ) sözcüğü ise *turağın* (طُرَاغِنْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 66a 1 Ben bunda garīb geldüm ben bu ilden *bizāram*
Bu *tutalık turağın* günü geldi üzerem
(Vat.turc.226, 2022: 134)

“Avusturya ve Çorum Nüshası

A. 15, Ç. 35b 1 Ben bunda garīb geldüm ben bu ilden bizerem
Bu tutsaklık tuzagın demi geldi üzerem”
(Tatçı, 1990: 179-180; Tatçı, 2021: 371)

3.1.54 66a'da 61. şiirin 3. beytinde *bā'* (بَاء) sözcüğü *bī* (بِی) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 66a 3 Dört kitâbun ma'nisin tamâmdur bir elifde
Bī dedürtmeñ siz baña *bī* diyicek azaram
(Vat.turc.226, 2022: 134)

“Karaman, Yahya Efendi ve Çorum Nüshası

K. 58b, YE. 55b, Ç. 35b 3 Dört kitâbun ma'nîsi tamâmdur bir elifde
Bâ didürmen siz bana bâ diyicek azaram”
(Tatçı, 1990: 179-180; Tatçı, 2021: 372)

3.1.55 66a'da 61. şiirin 6. beytinde *acı* (أَجِی) sözcüğü *içi* (اِیچِی) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 66a 6 Bir çeşmeden akan şu *içi* tatlu olmaya
Âdâbdur baña yirmek bir lüleden sızaram
(Vat.turc.226, 2022: 134)

“Nuruosmaniye, Ritter ve Çorum Nüshası

NO. 185a, Rt. 18, Ç. 35b 6 Bir çeşmeden akan su acı tatlu olmaya
Edebdür bana yirmek bir lüleden sızaram”
(Tatçı, 1990: 179-180; Tatçı, 2021: 372)

3.1.56 66b'de 61. şiirin 9. beytinde *teberrükler* (تَبْرُكْلَرْ) sözcüğü *ne 'ar güler* (نَعْرُ كَلْرْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 66b 9 Dost baña gelsün benüm kaydum yemiş
İşbu yüzüm qarasını *ne 'ar güler* yazaram
(Vat.turc.226, 2022: 135)

“Nuruosmaniye ve Çorum Nüshası

NO. 185a, Ç. 35b 10 Dost bana gelsün dimiş benüm kaydumu yimiş
İş bu yüzüm karasın teberrükler düzerem”

(Tatçı, 1990: 180; Tatçı, 2021: 372)

3.1.57 66b’de 62. şiirin 4. beytinde *dîdâr* (دِيدَار) sözcüğü ise *dîzâr* (دِيدَار); *baña* (بَا) sözcüğü *yaña* (يَا); *dek* (دَك) sözcüğü ise *kinder* (كِنْدَر) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 66b 4 Dost bundadur bellü beyân gördüm dost *dîzârın* ‘ayân
Bu ‘ilm ü hikmeti tıyan *yaña kinder* ‘azimi

(Vat.turc.226, 2022: 135)

“Karaman, Raif Yelkenci ve Mustafa Canpolat Nüshası

K. 99b, RY. 21b, M. 24 4 Dost bundadur bellü beyân gördüm dost *dîdârın* ‘iyân
Bu ‘ilm-i hikmeti tıyan ider bana dek ‘azimi”

(Tatçı, 1990: 349-350; Tatçı, 2021: 491)

3.1.58 68a’da 63. şiirin 7. beytinde *sinüñ* (سِنُكْ) sözcüğü *senüñ* (سِنُكْ); *nûrlar* (نُورَلَر) sözcüğü *nûralar* (نُورَلَر); *olıcak* (أُولِجَقْ) sözcüğü *olaçak* (أُولِجَقْ); *şîr* (شِير) sözcüğü ise *sır* (سِر) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 68a 7 İy Yûnus sen ölicecek *senüñ nûralar* tılıcak
İmân yoldaş *olaçak* âhirete *sır* gider

(Vat.turc.226, 2022: 138)

“Karaman Nüshası

K. 60a 7 İy Yûnus sen ölicecek *sinün nûrla* tolıcak
İmân yoldaş *olıcak* âhirete *şîr* gider”

(Tatçı, 1990: 52; Tatçı, 2021: 285)

3.1.59 69a’da 65. şiirin 1. beytinde *ıssuzlık* (اِسْزُولُقْ) sözcüğü *ıstuzlık* (اِسْزُولُقْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 69a 1 Kimse düşmen tıtmazuz agyâr dahı yârdur bize
Kanda *ıstuzlık* varısa maħalle vü şârdur bize

(Vat.turc.226, 2022: 140)

“Nuruosmaniye Nüshası

NO. 185b 1 Kimseye düşmân tutmazuz agyâr dahı yârdur bize
Kanda ıssuzlık varısa mahalle vü şârdur bize”

(Tatçı, 1990: 337-338; Tatçı, 2021: 480)

3.1.60 69a’da 65. şiirin 2. beytinde *adumuz* (اَدُمُزْ) sözcüğü *irmez* (اِرْمُزْ); *miskîn* (مِسْكِينْ) sözcüğü ise *miskin* (مِسْكِينْ) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 69a 2 *İrmez miskindür bizüm düşmenümüz kimdür bizüm*
Biz kimseye kîn tutmazuz kamu 'âlem birdür bize
(Vat.turc.226, 2022: 140)

"Avusturya Nüshası

A. 22 2 *Adumuz miskîndür bizüm düşmânumuz kimdür bizüm*
Biz kimseye kîn tutmazuz kamu 'âlem yârdur bize"
(Tatçı, 1990: 337-338; Tatçı, 2021: 480)

3.1.61 69b'de 175. şiirin 6. beytinde *dirüz* (دِيرُزْ) sözcüğü *zirür* (زِيرُورْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 69b 6 *Yûnus eydür Allah zirür Allah'ıla kapılmışuz*
Dergâhuna yüz tutuban hemân bir ikrârdur bize
(Vat.turc.226, 2022: 141)

"Nuruosmaniye Nüshası

NO. 185b 7 *Yûnus eydür Allah dirüz Allah'ıla kapılmışuz*
Dergâhına yüz tutuban hemân bir ikrârdur bize"
(Tatçı, 1990: 338; Tatçı, 2021: 481)

3.1.62 69b'de 66. şiirin 2. beytinde *çizginen* (چيزگيننْ) sözcüğü *çekinen* (چيكننْ) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 69b 2 *Bu çekinen gökleri tahte's-serâ yirleri*
Yetmiş biñ hicâbları cümle vücûdda bulduk
(Vat.turc.226, 2022: 141)

"Nuruosmaniye Nüshası

NO. 185b 2 *Bu çizginen gökleri tahte's-serâ yirleri*
Yitmiş bin hicâbları cümle vücûdda bulduk"
(Tatçı, 1990: 142; Tatçı, 2021: 346)

3.1.63 70b'de 67. şiirin 6. beytinde *tağ* (طَاقْ) sözcüğü *tav* (طَاوْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 70b 6 *Orucuña güvenme namâzuña tayanma*
Cümle tâ'at *tav* olur nâz u niyâz içinde
(Vat.turc.226, 2022: 143)

"Yahya Efendi, Hacı Bektaş, Nuruosmaniye, Raif Yelkenci ve Çorum Nüshası

YE. 81a, HB. 15b, NO. 184a, 185b, RY. 20a, Ç. 63a

- 13 Orucuna güvenme namâzuna tayanma
Cümle tâ'at tak olur nâz u niyâz içinde"
(Tatçı, 1990: 310-311; Tatçı, 2021: 461)

3.1.64 74a'da 71. şiirin 3. beytinde *senden haber* (سَدْنُ حَبَر) söz öbeği, *sen dahtı* (سَدْنُ دَاخِي) olarak yer almaktadır:

Vatikan Nüshası

- Vat. 74a** 3 Kulluk eyle erene şarkdan garbı görene
Sen dahtı şorana key miskînlik gerekdür
(Vat.turc.226, 2022: 150)

"Nuruosmaniye, Yahya Efendi, Raif Yelkenci, Karaman ve Mustafa Canpolat Nüshası

NO. 186a, YE. 33a, RY. 28b, 16a, K. 99b, 169a, M. 55, 23

- 3 Kulluk eyle erene şarkdan garbı görene
Senden haber sorana key miskînlik gerekdür"
(Tatçı, 1990: 99; Tatçı, 2021: 316)

3.1.65 80a ve 80b'de 79. şiirin 3. beytinde *nûrîdur* (نُورْدُر) sözcüğü *unıdur* (اُونْدُر) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

- Vat. 80a** 3 Nûruñ dîzâr *unıdur* gören cânın unıdur
Toyuñ Mi'râc dünidür fahr-ı âlem sen misin
(Vat.turc.226, 2022: 162-163)

"Fatih Nüshası

- F. 157b** 8 Yüzün dîdâr nûrîdur saçun Mi'râc dünidür
Gören cânın unıdur Fahr-ı âlem sen misin"
(Tatçı, 1990: 267; Tatçı, 2021: 430)

3.1.66 82b'de 82. şiirin 4. beytinde *beni* (بَنِي) olarak okunmasını öngördüğümüz sözcük *bir* (بِر) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

- Vat. 82b** 4 Dem urmamışdı Manşür tevḥîd-i Ene'l-Ḥaḳ'dan
İşk dârına dost zülfi aşmışdı *bir* 'uryân
(Vat.turc.226, 2022: 167)

"Karaman, Raif Yelkenci, Yahya Efendi ve Ritter

Nüshası

K. 194b, RY. 62a, YE. 73b, Rt. 20

- 3 Dem urmazıdı Mansûr tevḥîd-i Ene'l-Haḳ'dan
İşk dârına dost zülfi aşmışdı *beni* 'uryân"

(Tatçı, 1990: 270; Tatçı, 2021: 432)

3.1.67 83a'da 82. şiirin 7. beytinde *cismüm* (جِسْمُ) sözcüğü *cisüm* (جِسْمُ) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 83a 7 Bu *cisüm* belâsıdur adum Yûnus olduğı
Uşluyı şorarısañ sultâna benem sultân
(Vat.turc.226, 2022: 168)

“Karaman, Ritter ve Çorum Nüshası

K. 194b, Rt. 20, Ç. 50a 7 Bu *cismüm* belâsıdur adum Yûnus olduğı
Zâtum sorar olursan sultâna benem sultân”
(Tatçı, 1990: 270)

3.1.68 84a'da 84. şiirin 3. beytinde *ördek* (أوردك) sözcüğü *ördegi* (أوردكي); *sürü* (سُورُ) sözcüğü ise *sür* (سُر) olarak yer almaktadır:

Vatikan Nüshası

Vat. 84a 3 Kendülikden geçeni toğan ider ma'sûk
Ördegi ü keklige şalar *sür* idüben tutmağa
(Vat.turc.226, 2022: 170)

“Yahya Efendi, Ritter ve Çorum Nüshası

YE. 83a, Rt. 1, Ç. 67b 3 Kendüliginden geçeni toğan ider ma'sûk anı
Ördek ü keklige salar *sürü* idüben tutmağa”
(Tatçı, 1990: 17-18; Tatçı, 2021: 263)

3.1.69 85a'da 85. şiirin 3. beytinde *kuş* (قُوش) sözcüğü yerine *koşus* (فُحُوس) sözcüğü geçmektedir. *Hod* (حُود) sözcüğü ise *hod* (حُود) ve *hoz* (حُوز) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 85a 3 *Koşus hod* yumurdayıdı yuva *hoz* yirdeydi
Ün *hoz* kudret ünidür bilmiyene kaz gelür
(Vat.turc.226, 2022: 172)

“Fatih, Nuruosmaniye, Karaman, Mustafa Canpolat ve Çorum Nüshası

F. 65b, NO. 189a, K. 68b, M. 9, Ç. 13b

4 Kuş *hod* yumurtaydı yuva *hod* perdeydi
Ün *hod* kudret ünidür bilmeyene kaz gelür”
(Tatçı, 1990: 40; Tatçı, 2021: 278)

3.1.70 87a'da 88. şiirin 6. beytinde *dîn ulusı* (دِينُ أُلُوسِي) söz öbeği *olmusı* (أُولْمُسِي); *nâkûsı* (نَافُوسِي) sözcüğü *tâkûş* (تَافُوش); 2. mısradaki *nefsün itini oda yak* (نَفْسُكَ اِيْتِي اُودَه يَاق) söz öbeği ise *bar bunuñ aldana bırağ* (بَار بُنُكُ اَلْدَنَه بَرَاق) olarak yer almaktadır:

Vatikan Nüshası

Vat. 87a 6 Şunuñ gibi *olmuş* hâc öpdi çaldı *tākūş*
Sen dahı bırak nâmûsı *bar bunuñ aldana bırak*
(Vat.turc.226, 2022: 176)

“Fatih ve Raif Yelkenci Nüshası

F. 102b, RY. 43a 6 Anun gibi dîn ulusu hâc öpdi çaldı nâkûsı
Sen dahı bırak nâmûsı nefsün itini oda yak”
(Tatçı, 1990: 139)

3.1.71 87b’de 89. şiirin 2. beytinde *deriçe* (دریچه) olarak okunması fikrinde olduğumuz sözcük, *derecā* (درجاء) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 87b 2 Ol ayuñ şu‘lesinden ‘âlem münevver oldı
Şanasın kim açıldı uçmağdan bir *derecā*
(Vat.turc.226, 2022: 177)

“Nuruosmaniye Nüshası

NO. 189a 3 Ol ayun şu‘lesinden ‘âlem münevver oldı
Sanasın kim açıldı Uçmak’dan bir *deriçe*”
(Tatçı, 1990: 344-345; Tatçı, 2021: 486)

3.1.72 87b’de 89. şiirin 4. beytinde *hacc* (حج) sözcüğünün *hoca* (حُوچه) olarak yazıldığı görülmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 87b 4 Müdde‘î bizi görmez gözine girirsevüz
Gerekse yüz kez varsun Ka‘be‘ye ulu *hoca*
(Vat.turc.226, 2022: 177)

“Nuruosmaniye Nüshası

NO. 189a 3 Müdde‘î bizi görmez gözine girirsevüz
Gerekse yüz kez varsun Ka‘be‘ye ulu *hacca*”
(Tatçı, 1990: 344-345; Tatçı, 2021: 486)

3.1.73 87b ve 88a’da 89. şiirin 7. beytinde *ne durur* (نه دُرور) söz öbeği *dünyâdur* (دُنْيَادُر); *şalupdur* (صَلْبُودُر) sözcüğü ise *şalaydur* (صَلْبُودُر) olarak yer almaktadır:

Vatikan Nüshası

Vat. 87b 7 Yünus’ı ögen ögsin Yünus’a sögen sögsin
Keçe şuya *şalaydur dünyâdur* ırte gice
(Vat.turc.226, 2022: 177-178)

“Yahya Efendi, Hacı Bektaş, Nuruosmaniye, Karaman, Raif Yelkenci, Avusturya ve Mecmûa

YE. 87b, HB. 16b, NO. 189a, K. 172a, RY. 30a, A. 24, Ankara Millî Ktp. No. 204, s. 156

7 Yûnus'ı ögen ögsün sögen Yûnus'a sögsün

Keçe suya salupdur ne durur irtte gice”

(Tatçı, 1990: 345; Tatçı, 2021: 486)

3.1.74 88a'da 90. şiirin 1. beytinde *neyleyeyin* (نَيْلِيَه بِيْن) ve *söyleyeyin* (سُوَيْلِيَه بِيْن) sözcükleri, *neyleyesin* (نَيْلِيَاسِيْن) ve *söyleyesin* (سُوَيْلِيَاسِيْن) olarak yer almaktadır:

Vatikan Nüshası

Vat. 88a 1 İy gönlümün eglencesi eyid baña *neyleyesin*

‘İşkuñdan oldum âvâre derdüm kime *söyleyesin*

(Vat.turc.226, 2022: 178)

“Nuruosmaniye, Hacı Bektaş, Bursa, Raif Yelkenci ve Avusturya Nüshası

NO. 189a, HB. 17a, B. 13a, RY (Mecmûa) 17b, A. 20

1 İy gönlümün eglencesi eyit bana n'eyleyeyin

‘İşkundan oldum âvâre derdüm kime söyleyeyin”

(Tatçı, 1990: 289; Tatçı, 2021: 447)

3.1.75 90b'de 93. şiirin 5. beytinde *Hak'k'a* (حَقَّه) sözcüğü *Hāk'a* (حَاقَه); *dembedem* (دَمَبَدَم) sözcüğü *demyedem* (دَمِيَدَم); *arturur* (أَرْتُرُور) sözcüğü *artar* (أَرْتَر); *tımārum* (تِمَارُم) sözcüğü ise *tımārī* (تِمَارِ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 90b 5 Miskîn Yûnus'un cânı *Hāk'a* olalı ‘âşık

Demyedem artar ‘ışkı çün uludan *tımārī* var

(Vat.turc.226, 2022: 183)

“Fatih Nüshası

F. 72a 5 Miskîn Yûnus'un bu cânı şol dosta ulaşalıdan

Dem-be-dem arturur ‘ışkı ulu yirden tımārūm var”

(Tatçı, 1990: 59; Tatçı, 2021: 290)

3.1.76 93a'da 96. şiirin 2. beytinde bir mısra eksiktir:

Vatikan Nüshası

Vat. 93a 2 Ol karınca söyledi Süleymân'a yol didi

(Vat.turc.226, 2022: 188)

“Nuruosmaniye Nüshası

NO. 189b 2 Ol karınca söyledi Süleymân'a yol didi

Ol karınca söyledügi cevâb alıncayımış”

(Tatçı, 1990: 132; Tatçı, 2021: 339)

3.1.77 98b'de 103. şiirin 5. beytinde *zîreklenüp* (زيركَلْنُوبُ) sözcüğü *zekelenüp* (زَكَلْنُوبُ) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 98b 5 Söyledüğüñ keleciyi işitdüğüñ bigi degül
Kendözününden *zekelenüp* birkaç dahı söz kıatmağıl
(Vat.turc.226, 2022: 199)

“Yahya Efendi, Raif Yelkenci, Hacı Bektaş ve Çorum Nüshası

YE. 53a, RY. 7b, HB. 14a, Ç. 30a

6 Söyledüğüñ keleciyi işitdüğüñ gibi söyle
Kendözününden *zîreklenüp* bir kaç söz dahı katmagıl”
(Tatçı, 1990: 168; Tatçı, 2021: 364)

3.1.78 101b'de 107. şiirin 5. beytinde, *ğark* (غَرْق) olarak okunması fikrinde olduğumuz sözcük, *karık* (قَرْق) olarak yazılmıştır. Beyit, diğer nüshalarda yoktur:

Vatikan Nüshası

Vat. 101b 5 Kaynar deñizleyin cânım oynar gemileyin tenüm
İki deñiz arasında *karık* oluban uşanayın
(Vat.turc.226, 2022: 205)

3.1.79 103a'da 109. şiirin 2. beytinde, *dimāğlar* (دِيمَاغَلَر) olarak okunmasını öngördüğümüz sözcük *dimahlar* (دِيمَاغَلَر) olarak yazılmıştır. Bu şiir, diğer nüshalarda yoktur:

Vatikan Nüshası

Vat. 103a 2 Bu iñildüm yarası şeyhüm elindendür benüm
Bu halâvetden dâdan dertlü *dimahlar* iñler
(Vat.turc.226, 2022: 208)

3.1.80 104b'de 111. şiirin 1. beytinde *buldum* (بُلْدُومُ) sözcüğü *bulduğ* (بُلْدُوقُ) olarak yer almaktadır:

Vatikan Nüshası

Vat. 104b 1 Cânlar cânını *bulduğ* bu cânım yağmâ olsun
Aşşı vü ziyândan geçdüm dükkânım yağmâ olsun
(Vat.turc.226, 2022: 211)

“Fatih, Nuruosmaniye ve Yahya Efendi Nüshası

F. 154b, NO. 191a, YE. 73b

1 Cânlar cânını buldum bu cânım yağmâ olsun
Assı ziyândan geçdüm dükkânım yağmâ olsun”
(Tatçı, 1990: 279-280; Tatçı, 2021: 438)

3.1.81 108b'de 116. şiirin 7. beytinde, *tök* (تُوك) olarak okunmasını öngördüğümüz sözcük, *nük* (نُوك) olarak yazılmıştır. Şiir, diğer nüshalarda yoktur:

Vatikan Nüshası

Vat. 108b 7 Varuñı var 'ışka vir Yûnus
Neñ varısa *nük* ya çok veyâ az
(Vat.turc.226, 2022: 219)

3.1.82 116a'da 126. şiirin 10. beytinde *Cercıs olup basıldım* (حَرْجِيسْ أُولُوبْ بَاسِلْدُمْ) tümcesi, *bircup oldum şıyaraldım* (بِرْجُوبْ أُولْدُمْ صَيْرَالْدُمْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 116a 10 *Bircup oldum şıyaraldım* Mansûr oldum aşıldım
Hşmumula külümü göge şavurup geldüm
(Vat.turc.226, 2022: 234)

"Fatih Nüshası

F. 132b 13 Cercıs olup basıldım Mansûr oldum asıldım
Hallâc panbugı gibi bunda atılup geldüm"
(Tatçı, 1990: 203; Tatçı, 2021: 387)

3.1.83 117a'da 127. şiirin 4. beytinde *urup* (أُرُوبْ) sözcüğü, *olup* (أُولُوبْ) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 117a 4 Biz ol vaqtin göçeridük cevlân *olup* uçarıdık
Nûrdan şarâb içeridük ol bizi toylar iken
(Vat.turc.226, 2022: 236)

"Ritter Nüshası

Rt. 21 5 Biz ol vaktin göçerdük cevlân *urup* uçarduk
Nûrdan şarâb içerdük Hak bizi toylar iken"
(Tatçı, 1990: 254-255)

3.1.84 119b'de 130. şiirin 5. beytinde *ödleri* (أُودْلَرِي) sözcüğü *ödi* (أُودِي) olarak yer almaktadır:

Vatikan Nüshası

Vat. 119b 5 Yûnus aduñı şıdur bu yola geldüñise
Ödi şıdmayan kimse bu yola gelmediler
(Vat.turc.226, 2022: 241)

"Karaman ve Yahya Efendi Nüshası

K. 87b, YE. 31b 6 Yûnus ödünü şıdur bu yola geldünise
Ödleri şıdmayanlar bu yola gelmediler"

(Tatçı, 1990: 54)

3.1.85 120b'de 132. şiirin 3. beytinde ilk satır eksiktir:

Vatikan Nüshası

Vat. 120b 3 Zinhâr esirgeme beni 'ışk odına yak Çalab'um

(Vat.turc.226, 2022: 243)

“Raif Yelkenci, Karaman, Ritter ve Mustafa Canpolat Nüshası

RY. 37b, K. 114b, Rt. 16, M. 29

3 Ben eydürem kim iy Ganî nedür bu derdün dermânı

Zinhâr esirgeme beni 'ışk odına yak Çalab'um”

(Tatçı, 1990: 196-197; Tatçı, 2021: 383)

3.1.86 127b'de 141. şiirin 2. beytinde *seni kanda koyam benden* (سَنَى قَنَدَه فَوَيْم بَنَدَنْ) söz öbeği *sen kadayam yenden* (سَنُ قَنَدَيْم بِنَدَنْ) olarak yer almaktadır:

Vatikan Nüshası

Vat. 127b 2 Kancaru bakarısam toptolu sensin

Sen kadayam yenden içerü

(Vat.turc.226, 2022: 257)

“Nuruosmaniye Nüshası

NO. 193a 2 Kancaru bakarısam toptolu sensin

Seni kanda koyam benden içerü”

(Tatçı, 1990: 294-296)

3.1.87 131b'de 146. şiirin 5. beytinde *duzak* (دُوْرَقْ) sözcüğü *turağ* (طُوْرَقْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 131b 5 Sen seni bilmeyince er nazar itmeyince

Senlik benlik arada gördün mi oldı *turağ*

(Vat.turc.226, 2022: 265)

“Avusturya Nüshası

A. 11 5 Sen senli bilimeyince bir er nazar kılmayınca

Senlik-benlik arada gör kim oldı *duzak*”

(Tatçı, 1990: 136-137)

3.1.88 134a'da 150. şiirin 2. beytinde *fırâkı* (فِرَاقِي) sözcüğü *fildağı* (فِلْدَاقِي) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 134a 2 Şoğbetümüz ilâhîdür şahumuz şahlar şahıdur

Sücümüz Kevşer âbidur çalgumuz ol dost *fildağı*

(Vat.turc.226, 2022: 270)

“Yahya Efendi Nüshası

- YE. 90a** 2 Sohbetümüz ilâhîdür sözümüz Kevser âbıdur
Şâhumuz şâhlar şâhıdur çalgumuzdur dost firâkı”
(Tatçı, 1990: 368-369; Tatçı, 2021: 503)

3.1.89 143a'da 163. şiirin 3. beytinde *ya* (يَا) sözcüğü *ne* (نَه); *miskîn* (مِسْكِينٌ) sözcüğü ise *miskîn* (مِسْكِينٌ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

- Vat. 143a** 3 *Ne* bildüğünden eyit ya bir bilürden işit
Miskinlik ucını tut sözi uzatmayalar
(Vat.turc.226, 2022: 288)

“Bursa, Ritter ve Avusturya Nüshası

- B. 10a, Rt. 3, A. 6** 2 Ya bildüğünü eyit ya bir bilürden işit
Teslîmlîk ucını tut sözi uzatmayalar”
(Tatçı, 1990: 75-76; Tatçı, 2021: 299)

3.1.90 145a'da 167. şiirin 5. beytinde *günâhum* (كُنَاهُمْ) olarak okunması fikrinde olduğumuz sözcük, *giyelüm* (كَيْلُمْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

- Vat. 145a** 5 Kığurup eydeler iy güç gören gel
Benüm ne *giyelüm* var bu 'ışk elinden
(Vat.turc.226, 2022: 292)

“Yahya Efendi Nüshası

- YE. 69b** 8 Çağurup eydeler gel güç görenler
Benüm çilem nedür bu 'ışk elinden”
(Tatçı, 1990: 272; Tatçı, 2021: 434)

3.1.91 147a'da 171. şiirin 2. beytinde *dîn* (دِينٌ) sözcüğü *dîd* (دِيدٌ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

- Vat. 147a** 2 Bu *dîd* ü diyânetde yetmiş iki milletde
Bu dünyâ ol âhîretde ayrudur dergâhumuz
(Vat.turc.226, 2022: 296)

“Nuruosmaniye, Ritter ve Çorum Nüshası

- NO. 194b, Rt. 8, Ç. 19a** 2 Bu dîn ü diyânetde yitmiş iki milletde
Bu dünyâ ol âhretde ayrıdur âyâtumuz”
(Tatçı, 1990: 125)

3.1.92 147b'de 171. şiirin 6. beytinde *arida* (أَرْدَه) sözcüğü *arada* (أَرَدَه) olarak yer almaktadır:

Vatikan Nüshası

Vat. 147b 6 Şu ne kadar *arada* çün yavuz fi'lün bile
Meger bilelik ola Hâk'dan 'inâyetümüz
(Vat.turc.226, 2022: 297)

"Ritter ve Avusturya Nüshası

Rt. 8, A. 10 6 Su ne kadar *arida* çün yavuz fi'lün bile
Meger bizi bilelik ola Hak'dan 'inâyetümüz"
(Tatçı, 1990: 125)

3.1.93 147b-148a'da 172. şiirin 2. beytinde *bu çağlar* (بُو چَاغَلَر) söz öbeği '*aler* (عَلَر) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 147b-148a 2 Akar yaşum sile benzer 'ömür geçer yile beñzer
Güler yüzün güle beñzer ne bilsün gülü geçer '*aler*
(Vat.turc.226, 2022: 297-298)

"Nuruosmaniye Nüshası

NO. 194b 2 Akar yaşum sele benzer 'ömür geçer yile benzer
Güler yüzün güle benzer ne bilsün geçe bu çağlar"
(Tatçı, 1990: 73; Tatçı, 2021: 298)

3.1.94 148a'da 172. şiirin 5. beytinde *yücelerden yüce çıkar* (يُوجَه لَرْدَن يُوجَه چَقَار) ifadesi, *yücelerden yüceler yüce çıkar* (يُجَالَرْدَا يُجَالَر يُجَا چَقَار) olarak yer almaktadır:

Vatikan Nüshası

Vat. 148a 5 'Âşık 'ışkuñ yükin çeker *yücelerden yüceler yüce çıkar*
Görür dost yüzine bakar gönül ma'sûka kıldı
(Vat.turc.226, 2022: 298)

"Nuruosmaniye Nüshası

NO. 194b 5 'Âşık 'ışkun yükin çeker *yücelerden yüce çıkar*
Görür dost yüzine bakar gönül ma'sûkına baglar"
(Tatçı, 1990: 73; Tatçı, 2021: 298)

3.1.95 148b'de 173. şiirin 2. beytinde *kulu* (قُولَى) sözcüğü *kulmu* (قُلْمَى); *şavaş* (صَاوَأَشَن) sözcüğü ise *şavaş* (شَاوَأَشَن) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 148b 2 Gönüm eydür benem *kulmu* cānum eydür benem *kulu*
Hiç bilmezem kimdür yeñi bu ikisi *şavaş* oldı

(Vat.turc.226, 2022: 299)

"Nuruosmaniye ve Mustafa Canpolat Nüshası

- NO. 194b, M. 10** 2 Gönlüm eydür benem kulu cânum eydür benem kulu
Hiç bilmezem kimdür yiği bu ikiden savaş oldu"
(Tatçı, 1990: 355-356; Tatçı, 2021: 494)

3.1.96 151b'de 176. şiirin 1. ve 2. beyti eksiktir:

Vatikan Nüshası

- Vat. 151b** 1 Gözüm seni görmegiçün elüm saña irmegiçün
Bugün cânum fidî kılam

- 2 Yarın gavvâş ne viresün
'Arz eyleme uçmağuşı hîç arzüm yok anuñiçün
(Vat.turc.226, 2022: 305)

"Raif Yelkenci ve Ritter Nüshası

- RY. 14b, Rt. 22** 1 Gözüm seni görmegiçün elüm sana irmegiçün
Bugün cânum yolda koyam yarın seni bulmag için"
"Fatih, Nuruosmaniye, Yahya Efendi ve Ritter Nüshası
F. 145a, NO. 181b, YE. 70b, Rt. 22
- 2 Bugün cânum yolda koyam yarın 'ıvazın viresün
'Arz eyleme Uçmaguşı hîç arzüm yok Uçmagiçün"
(Tatçı, 1990: 246-247; Tatçı, 2021: 416)

3.1.97 152b'de 177. şiirin 3. beytinde *pûl* (پول) sözcüğü *yol* (يول); *bîzâr* (بيزار) sözcüğü *yanar* (يانار) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

- Vat. 152b** 3 İderidi şatu bâzâr bir yoliçün gine bozar
Bu dünyeden olmuş *yanar* yeñsiz gönlek geymiş gider
(Vat.turc.226, 2022: 307)

"Fatih Nüshası

- F. 80a** 5 Eyler idi satu-bâzâr bir pûl için gine bozar
Olmuş bu dünyâdan bizâr yensüz gönlek geydi gider"
(Tatçı, 1990: 102)

3.1.98 153a-153b'de 178. şiirin 6. beytinde *koqum* (قوqوم) sözcüğü *yiym* (ييم) olarak yer almaktadır:

Vatikan Nüshası

- Vat. 153a-153b** 6 Yıl on iki ay bu 'ışk odı içümde yanadur

Yandugunca artar *yyim* devrüm geçüp şolmaz benüm
(Vat.turc.226, 2022: 308-309)

“Karaman ve Mustafa Canpolat Nüshası

- K. 188a, M. 66** 6 Yıl on iki ay ‘ışk odı içümde uş yanup durur
Yandugunca artar kokum devrüm geçüp solmaz benüm”
(Tatçı, 1990: 230; Tatçı, 2021: 404)

3.1.99 153b’de 179. şiirin 1. beytinde *topuğa* (طُوبُغَا) sözcüğü *toprağa* (طُپْرَاغَا) olarak yer almaktadır:

Vatikan Nüshası

- Vat. 153b** 1 Gerçek ‘âşık olan kişi zehr-i kâtil nüş ider
Toprağa gelmeyen çaylar deñiz ile şavaş ider
(Vat.turc.226, 2022: 309)

“Nuruosmaniye Nüshası

- NO. 195a** 1 Gerçek ‘âşık olan kişi zehr-i kâtili nüş ider
Topuğa çıkmayan çaylar deniz ile savaş ider”
(Tatçı, 1990: 96)

3.1.100 156a’da 181. şiirin 4. beytinde *vaktı* (وَقْتِي) sözcüğü *vaqfi* (وَقْفِي) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

- Vat. 156a** 4 İbrâhîm Edhem *vaqfi* terk itdi tâc u tahtı
Allâh ‘ışkına bakdı ol sırrı duyan benem
(Vat.turc.226, 2022: 314)

“Yahya Efendi, Raif Yelkenci, Nuruosmaniye, Karaman, Ritter, Çorum ve Mustafa Canpolat Nüshası

YE. 58a, RY. 52a, NO. 187b, K. 108b, Rt. 14, Ç. 44b, M. 27

- 6 İbrâhîm Edhem vaktı terk itdi tâc u tahtı
Allâh ‘ışkına bakdı ol sırrı tuyan benem”
(Tatçı, 1990: 195-196; Tatçı, 2021: 383)

3.1.101 156a’da 181. şiirin 5. beytinde ‘Ömer-i *Haţţâb’ıla* (عُمَرُ حَطَّابِئِلا) söz öbeği ‘Ömr’ile *Hiţţâb’ıla* (عُمَرُ لَهُ حَطَّابِئِلا) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

- Vat. 156a** 5 ‘Ömr’ile *Hiţţâb’ıla* haq ‘adl ü dâd eyledüm
Oğlıla fışık içinde anda başılan benem
(Vat.turc.226, 2022: 314)

“Nuruosmaniye Nüshası

- NO. 187b** 8 ‘Ömer-i Hattâb’ıla çok ‘adl ü dâd işledüm

Oğlıla fısk içinde anda basılan benem”

(Tatçı, 1990: 196)

3.2 Sözcük ve Sözcük Öbeklerindeki Harekeleme Farklılıkları

3.2.1 24b'de 1. şiirin 7. beytinde *mismil* (مِمْسِل) sözcüğü *müsmil* (مُْمْسِل) olarak harekelenmiştir:

Vatikan Nüshası

Vat. 24b 7 Habs içinde ölmeyeyin diyü aç
Müsmil ü murdâr yedüm bir iki kaç
(Vat.turc.226, 2022: 51)

“Fatih, Nuruosmaniye, Bursa, Raif Yelkenci, Karaman, Vahit Paşa, KOÇ., Kemankeş., Süleymaniye, ve Hacı Bektaş Nüshası

F. 207b, NO. 196b, VP. 120a, KOÇ. 239b, Kemankeş. 2b, SY. 100a, HB. 15b

8 Habs içinde ölmeyeyin diyü aç
Mismil ü murdâr yidüm bir iki kaç”
(Tatçı, 2021: 538)

3.2.2 25a'da 1. şiirin 8. beytinde *senüñ* (سَنْكُ) sözcüğü *seneñ* (سَنْكُ) olarak harekelenmiştir:

Vatikan Nüshası

Vat. 25a 8 Nesne mi eksildi milkinden *seneñ*
Yâ söz mi geçdi hükümüñden senüñ
(Vat.turc.226, 2022: 52)

“Fatih, Nuruosmaniye, Bursa, Raif Yelkenci, Karaman, Vahit Paşa, KOÇ., Kemankeş., Süleymaniye, ve Hacı Bektaş Nüshası

F. 207b, NO. 196b, VP. 120a, KOÇ. 239b, Kemankeş. 2b, SY. 100a, HB. 15b

9 Nesne mi eksildi mülkünden senün
Yâ sözüm mü geçdi hükümünden senün”
(Tatçı, 2021: 538)

3.2.3 28a'da 5. şiirin 5. beytinde *diri* (دِرِي) sözcüğü *deri* (دِرِي); *yatan* (يَتَان) sözcüğü ise *yiten* (يِتَان) olarak harekelenmiştir:

Vatikan Nüshası

Vat. 28a 5 Et ü deri süñük çatan kudret ile *deri* tutan
Hikmet beşiginde *yiten* kudret südün emen benem
(Vat.turc.226, 2022: 58)

“Raif Yelkenci, Ritter ve Mustafa Canpolat Nüshası

RY. 22b, Rt. 13, M. 25 5 Et ü deri sünük çatan cism eyleyüp diri tutan

Hikmet beşiginde yatan kudret südin emen benem”
(Tatçı, 1990: 207)

3.2.4 33b’de 17. şiirin 7. beytinde *kez* (كز) sözcüğü, *küz* (كز) olarak harekelenmiştir:

Vatikan Nüshası

Vat. 33b 7 İns ü cinn ü melek vuhûş u tıyûr
Cümle *küz* ana senün ehliyyetün var
(Vat.turc.226, 2022: 69)

“Nuruosmaniye Nüshası

NO. 181b 6 İns ü cinn ü melek vuhûş u tıyûr
Cümle *kez* ona senün ehliyyetün var”
(Tatçı, 1990: 65)

3.2.5 36b’de 21. şiirin 8. beytinde *biline* (بلىنا) sözcüğü *belene* (بلىنا) olarak harekelenmiştir:

Vatikan Nüshası

Vat. 36b 8 Hük-m-i revân mülkine işi kendü *biline*
Çün geldi hâşıla bu mülk kudret evidür
(Vat.turc.226, 2022: 75)

“Nuruosmaniye Nüshası

NO. 182a 9 Hük-m-i revân mülkine ol işi kendü *biline*
Çünkü iş geldi hâşıla bu mülk varlık evidür”
(Tatçı, 1990: 50)

3.2.6 52b’de 48. şiirin 8. dörtlüğünde *milleti* (ملىتى) sözcüğü ise *meliti* (ملىتى) olarak yazılmıştır: Bu dörtlük, diğer nüshalarda yoktur:

Vatikan Nüshası

Vat. 52b 8 ‘Āşık hür *meliti* gayrı dîndür
Yetmiş iki milletden ol güzîndür
‘Amel kaçan erer bu ‘ışk yakîndür
Câna ‘âşık olan kendü yok olur
(Vat.turc.226, 2022: 107)

3.2.7 56a’da 52. şiirin 4. beytinde *güreşdüm* (كُرشدُم) sözcüğü *gürişdüm* (كُرشدُم) olarak harekelenmiştir:

Vatikan Nüshası

Vat. 56a 4 Bir kütile *gürişdüm* elsüz ayağum aldı
Anda başamadum göynidürdi özümü
(Vat.turc.226, 2022: 114)

“Yahya Efendi Nüshası

YE. 105 7 Bir küt ile güreşdüm elsüz ayagum aldı
Güreşüp basamadum göyündürdi özümü"
(Tatçı, 1990: 406-407; Tatçı, 2021: 531)

3.2.8 64b'de 59. şiirin 6. beytinde *yıkamaz* (يُقْمَزْ) sözcüğü *yağmaz* (يُقْمَزْ) olarak harekelenmiştir:

Vatikan Nüshası

Vat. 64b 6 Görgil Çalap fazlını *yağmaz* 'âşî gönlünü
Yüz biñ yigirmi dört biñ ol tercemân eyledi
(Vat.turc.226, 2022: 131)

"Nuruosmaniye ve Yahya Efendi Nüshası

NO. 185a, YE. 93a 6 Görgil Çalap fazlını *yıkamaz* 'âsî gönlünü
Yüz bin yigirmi dört bin ol tercemân eyledi"
(Tatçı, 1990: 361-362)

3.2.9 64b'de 59. şiirin 7. beytinde *biter* (بِتْرْ) sözcüğü *beter* (بِتْرْ) olarak harekelenmiştir:

Vatikan Nüshası

Vat. 64b 7 Kamu bir yire gider kimse nite ikidür
İki birdür bir *beter* gör bir neden eyledi
(Vat.turc.226, 2022: 131)

"Fatih Nüshası

F. 189a 7 Kamu bir yire gider kimse nicesi yiter
İki birdür bir *biter* gör bir neden eyledi"
(Tatçı, 1990: 361-362; Tatçı, 2021: 498)

3.2.10 67b'de 63. şiirin 1. beytinde *yığar* (يَغْرْ) sözcüğü *yağır* (يَغْرْ) olarak harekelenmiştir:

Vatikan Nüshası

Vat. 67b 1 Hâk'dan *yağır* ol seni neñ varısa ver gider
Ne beslersin bu teni sende kurd kuş bir gider
(Vat.turc.226, 2022: 137)

"Karaman ve Mustafa Canpolat Nüshası

K. 60a, M. 5 1 Hak'dan *yığar* ol seni nen varısa vir gider
Ne beslersin bu teni sinde kurd kuş yir gider"
(Tatçı, 1990: 51-52; Tatçı, 2021: 285)

3.2.11 125b-126a'da 138. şiirin 2. beytinde *yeñmezsin yeñem* (يَنْمَزْسِينْ يَنْمَزْ) olarak okunması fikrinde olduğumuz sözcük öbeği, *yiñmezsin yiñem* (يَنْمَزْسِينْ يَنْمَزْ) olarak harekelenmiştir:

Vatikan Nüshası

Vat. 125b-126a 2 Gâfil olma 'ömür geçdi bir niçe belki aşdı

‘İşkdur kaynadı taşdı *yiñmezsın yiñem dime*
(Vat.turc.226, 2022: 253-254)

“Nuruosmaniye Nüshası

A. 25 2 Gâfil olma ‘ömr geçdi bir niçe yılun aşdı

‘İşkdur kaynadı taşdı yenmez misin begüm dime”
(Tatçı, 1990: 340)

3.2.12 135a’da 151. şiirin 4. dörtlüğünde ‘*ışklu* (عشقلو) sözcüğü ‘*ışkılı* (عشقلو) olarak harekelenmiştir. Bu şiir diğer nüshalarda yoktur:

Vatikan Nüshası

Vat. 135a 4 Halka ğavġa gelür Manşür aşıllur

O demde añayıldı Mi‘râc Tūr

‘Āşık dutasıdır ma‘şûk buyurur

İşkılı şikâyet ol dilek olur

(Vat.turc.226, 2022: 272)

3.3 Arapça ve Farsça Sözcüklerdeki Kısa ve Uzun Ünlülerin Yazımındaki Farklılıklar

3.3.1 25a’da 1. şiirin 11. beytinde *dūzah* (دُوْرَحْ) sözcüğü *duzah* (دُرْحْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 25a 11 Kıl gibi köpri yaparsın geç diyü

Sen seni gel *duzahımdan* seç diyü

(Vat.turc.226, 2022: 52)

“Fatih, Nuruosmaniye, Bursa, Raif Yelkenci, Karaman, Vahit Paşa, KOÇ., Kemankeş., Süleymaniye, ve Hacı Bektaş Nüshası

F. 207b, NO. 196b, VP. 120a, KOÇ. 239b, Kemankeş. 2b, SY. 100a, HB. 15b

11 Kıl gibi köpri yaparsın geç diyü

Geçüben Kevser şarâbın iç diyü”

(Tatçı, 2021: 538)

3.3.2 27a’da 4. şiirin 1. beytinde *iklîm* (اِقْلِيمْ) sözcüğü *iklim* (اِقْلِمْ) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 27a 1 Evvel kadem önden soña zevâli yok sultân benem

Yedi *iklime* hükmiden yiri gögi tutan benem

(Vat.turc.226, 2022: 56)

“Karaman, Nuruosmaniye, Raif Yelkenci, Mustafa Canpolat ve Avusturya Nüshası

K. 99a, NO. 180b, RY. 7a, 59a, M. 23, A. 14

1 Evvel kadîm önden sona zevâli yok sultân benem

Yidi iklîme hüküm idüp yiri gögi dutan benem”

(Tatçı, 1990: 207-208; Tatçı, 2021: 389)

3.3.3 27a'da 4. şiirin 2. beytinde *tūfān* (طوفان) sözcüğü *tuḫān* (طغان) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 27a 2 Ben bu yiri yaradıcak yir üstüne gök turıcak
Ol deñizler mevc urıcak Nūh'a *tuḫān* viren benem
(Vat.turc.226, 2022: 56)

“Yahya Efendi ve Nuruosmaniye Nüshası

YE. 64b, NO. 180b 2 Ben bu yiri yaradıcak yir üstüne gök turıcak
Ol denizler mevc urıcak Nūh'a *tūfān* viren benem”
(Tatçı, 1990: 207-208)

3.3.4 33b'de 17. şiirin 3. beytinde *pāyān* (پایان) sözcüğü *payān* (پیان) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 33b 3 Ne kıyās ne oran ne nakış ne nişān
Ne *payān* ne kenār ne nihāyetūñ var
(Vat.turc.226, 2022: 69)

“Karaman ve Mustafa Canpolat Nüshası

K. 56a, M. 3 4 Ne oran u kıyās ne nakş u nişān
Ne miyān u kenār nihāyetün var”
(Tatçı, 1990: 65-66; Tatçı, 2021: 293)

3.3.5 37a'da 22. şiirin 6. beytinde *ma'nī* (معنى) sözcüğü *ma'ni* (معن) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 37a 6 Eydürsin kim gözüm görür da'vī *ma'nīye* irür
Gündüz güneş şu'le virür gice yanan çerāk nedür
(Vat.turc.226, 2022: 76)

“Yahya Efendi, Avusturya ve Çorum Nüshası

YE. 26a, A. 4, Ç. 11b 5 Eydürsin kim gözüm görür da'vīyi *ma'nīye* irür
Gündüz güneş şu'le virür gice yanan ol nūr nedür”
(Tatçı, 1990: 74; Tatçı, 2021: 298)

3.3.6 39a'da 27. şiirin 2. beytinde *taşuñdağı* (طشكده غي) sözcüğü *taşuñduğı* (طشكندوغي) olarak harekelenmiştir. *Tertib* (ترتيب) sözcüğü ise *tertib* (ترتيب) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 39a 2 Terk eyle bu ten *tertibin* gider senden benlik adın
Ecel 'ibāret olmadın *taşuñduğı* ma'mūr nedür
(Vat.turc.226, 2022: 80)

“Fatih, Karaman ve Avusturya Nüshası

F. 90a, K. 59b, A. 4 4 Terk eylegil ten tertîbin gider senden benlik adın
İçün ‘imâret olmadın taşundagı ma‘mûr nedür”
(Tatçı, 1990: 74; Tatçı, 2021: 298)

3.3.7 56a’da 52. şiirin 6. beytinde ‘azim (عزم) sözcüğü ‘âzim (عازم) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 56a 6 Bir bağaya uğradum gözsüzsebet yoldaşı
Haber şordum virmedi Kayşer’dür ‘âzimi
(Vat.turc.226, 2022: 114)

“Avusturya Nüshası

A. 26 12 Tosbagaya ugradum gözsüzsepek yoldaşı
Sordum sefer kancaru Kayseri’ye ‘azimi”
(Tatçı, 1990: 407; Tatçı, 2021: 531)

3.3.8 82b’de 82. şiirin 1. beytinde *yetîmem* (يَتِيمَم) olarak okunması düşüncesinde olduğumuz sözcük, *yetim* (يَتِيم) olarak geçmektedir:

Vatikan Nüshası

Vat. 82b 1 Şol dürr-i *yetim* görmedi beni ‘ummân
Bir kaçreyem illâ ‘ummâna benem ‘ummân
(Vat.turc.226, 2022: 167)

“Karaman, Raif Yelkenci, Yahya Efendi, Ritter ve Çorum Nüshası

K. 194b, RY. 62a, YE. 73b, Rt. 20, Ç. 50a

1 Ol dürr-i yetîmem ki görmedi beni ‘ummân
Bir katreyem illâ ki ‘ummâna benem ‘ummân”
(Tatçı, 1990: 269-270; Tatçı, 2021: 432)

3.3.9 121a’da 133. şiirin 2. beytinde *teşvîş* (تَشْوِيش) sözcüğü *teşvîş* (تَشْوِيش) olarak yazılmıştır:

Vatikan Nüshası

Vat. 121a 2 Kimdür ki ol dostı göre dost dost diyü cânın vire
Şoloğ dem ol dosta ire unıda cümle *teşvîşi*
(Vat.turc.226, 2022: 244)

“Bursa, Karaman, Ritter, Avusturya ve Mustafa Canpolat Nüshası

B. 7b, K. 162b, Rt. 30, A. 29, M. 52

2 Kimdür ki dost yüzün göre dost dost diyü cânın vire
Şoloğ dem ol dosta ire unıda cümle *teşvîşi*”
(Tatçı, 1990: 363-364; Tatçı, 2021: 500)

Sonuç

Her yazma eser; müstensihinin kültürel birikimi, edebi hassasiyeti ve içinde bulunduğu coğrafya bakımından yeniden şekillenmektedir. Üzerinde çalıştığımız Yûnus Emre Dîvânı Vatikan nüshası da bu esaslara göre şekillendiğinden diğer Yûnus Emre Dîvânı nüshalarından farklılık göstermektedir. Bu çalışmada Yûnus Emre Dîvânı Vatikan nüshası, yalnızca dil ve imla özellikleri bakımından ele alınmıştır ve bu hususlar diğer nüshalarla karşılaştırılarak farklılık barındıran noktalar içeriğine göre sınıflandırılmıştır. Gözlemlendiğimiz bu farklılıklar; *Sözcük ve Sözcük Öbeklerindeki Yazım Farklılıkları*, *Sözcük ve Sözcük Öbeklerindeki Harekeleme Farklılıkları* ve *Arapça ve Farsça Sözcüklerdeki Kısa ve Uzun Ünlülerin Yazımındaki Farklılıklar* olarak üç başlık altında toplanmıştır. Buna göre *Sözcük ve Sözcük Öbeklerindeki Yazım Farklılıkları* 101 maddede, *Sözcük ve Sözcük Öbeklerindeki Harekeleme Farklılıkları* 12 maddede, *Arapça ve Farsça Sözcüklerdeki Kısa ve Uzun Ünlülerin Yazımındaki Farklılıklar* ise 9 maddede değerlendirilmiştir.

Müstensihin birkaç örnekte, Arapça ve Farsça sözcüklerdeki uzun ünlüleri yazmadığı görülmüş, bir örnekte ise sözcüğün aslında bulunmadığı halde uzun ünlü tercih ettiği gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra, farklı yazılan veya harekelenen birçok sözcük ve sözcük öbeğinde, diğer nüshalara göre anlam farklılıkları meydana geldiği ve birtakım kullanımlarda da kusurlu söylemlerin olduğu tespit edilmiştir.

Nüshada Yûnus Emre'nin dışında; Kâsım, Delü, İzzeddinoğlu, Âşık Yûnus, İlyâs, Halvetî, Hâce Aksaraylı, Ra'nâ, Abdî, Mahmûd, Kaygusuz Abdâl, Keşfi, Cemâlî ve Aziîz Mahmûd Hüdâyi gibi şairlerin de şiirlerinin yer aldığı bulgusuna varılmıştır. Buna ek olarak 69a'dan 139b'ye kadar bazı şiirlerin aynı; 51a'dan 155b'ye kadar ise birtakım şiirlerin diğer nüshalardakilerden farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

- Babacan, Vasfi (2013). *Yûnus Emre'nin Risâletü'n-Nushiyye'si ve Dîvân'ı (Giriş-İnceleme-Metin-Dizin)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (2010). *Yunus Emre, Divân ve Risâletü'n-Nushiyye*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Köksal, Mehmet Fatih (2021). Yunus Emre Dîvânı'nın Yeni Bulunduğu İddia Edilen Nüshası Üzerine. *Zemin*, s. 1, 198-209.
- Köprülü, Fuad (1976). *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Rossi, Ettore (1953). *Dei Manoscritti Turchi Della Biblioteca Vaticana, Vaticani - Barberiniani - Borgiani - Rossiani - Chigiani*. Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana.
- Tatçı, Mustafa (1990). *Yunus Emre Dîvânı II - Tenkitli Metin*. Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Tatçı, Mustafa (2021). *Yûnus Emre Dîvânı*. İstanbul: H Yayınları.
- Timurtaş, Faruk Kadri (1972). *Yunus Emre Dîvânı*. İstanbul: Kervan Kitapçılık.

Elektronik Kaynaklar

- Anadolu Üniversitesi Uluslararası Yunus Emre ve Dünya Dili Türkçe Bilgi Şöleni (2021). Erişim adresi: <https://www.anadolu.edu.tr/duyurular/uluslararasi-yunus-emre-ve-dunya-dili-turkce-bilgi-soleni-1620122616>

Biblioteca Apostolica Vaticana. *Manuscript-Vat.turc.226*. Erişim tarihi: 14.08.2022, https://digi.vatlib.it/view/MSS_Vat.turc.226

Büke, Himmet (02.06.2021). *Yunus Emre ve Vatikan Nüshası*. Türkoloji Söyleşileri, Erişim adresi: https://www.youtube.com/watch?v=Aim-VSRY_iQ

Büke, Himmet (2022, 21 Nisan). Geçen yıl Mayıs ayı içerisinde duyurduğumuz “Yunus Emre Divânı Vatikan Nüshası” çalışmamız Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları arasından Cumhurbaşkanımız Sn. Recep Tayyip Erdoğan’ın önsözünüyle 2 cilt halinde çıktı.++ [Tweet]. Erişim adresi: https://twitter.com/himmet_buke/status/1517226859246891010

İletişim Başkanlığı Yayınları (2022). Erişim tarihi: 04.10.2022, Erişim adresi: <https://www.iletisim.gov.tr/turkce/yayinlarimiz>

Tatçı, Mustafa (2013). Yûnus Emre. *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Erişim tarihi: 14.08.2022, <https://islamansiklopedisi.org.tr/yunus-emre>

Türk Tarih Kurumu. *Tarih Çevirme Kılavuzu*. Erişim tarihi: 14.08.2022, <https://www.ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/>

Uzun, Mustafa İsmet (1993). Câmîu'l-Meânî. *Türk Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, Erişim tarih: 14.08.2022, <https://islamansiklopedisi.org.tr/camiul-meani>